

Tárgy: Értékvédelem – Szobrok – I. Világháborús Hősi Emlékmű

Szám: 9/6-57/2011

Melléklet: „A váci I. világháborús emlékmű” – Horváth Ferenc (1. számú melléklet)

Az emlékmű egykoron (2. számú melléklet)

Damjanich tér (3. számú melléklet)

Egyszerűsített tanulmány – Sáros László (4. számú melléklet)

Előadó: Philipp Frigyes

Vác Város Önkormányzat

Képviselőtestülete

részére

Tisztelt Képviselőtestület!

Az emlékmű állításának körülményeiről Vác Város Levéltárának igazgatója Horváth Ferenc cikke teljes körű tájékoztatást ad (1. sz. melléklet), az emlékmű egykori „arca” a 2. sz. mellékletben látható.

Az eltelt 11 év történései röviden és tényszerűen az alábbiak szerint összegezhetők.

1. „A Képviselőtestület felkéri a Főépítési Irodát, hogy készítsen tanulmányt az I. Világháborús Hősi Emlékmű újraépítésére, annak a Főtéren, vagy egyéb váci köztéren történő elhelyezésére és mutassa be a felújítás és az újraegyesítés várható költségeit.” (159/2000.(IX.11.) sz. Képviselő-testületi határozat).
2. A tanulmány (2000. november 31.) az alábbi helyszíneket vizsgálta: Fürdő utca alsó szakasza, Karacs Teréz Kollégium előtti teresedés, Március 15. tér (új hely), Damjanich tér, Rákóczi tér, Kodály Zoltán tér. A Városfejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság további három helyszínt javasolt: maradjon a helyén, Duna-part, Rózsakert.
3. „A Képviselő-testület az I. Világháborús Emlékmű rekonstrukciójára készített tanulmányterv alapján úgy dönt, hogy a szűken vett belvárosban kerüljön felújításra az I. Világháborús szoborkompozíció. Ütemezetten, az éves költségvetések függvényében 2001-ben kezdődjön meg a felújítás.” (203/2000.(XI.13.) sz. Képviselő-testületi határozat)
4. Jeney Lajos DLA építész elkészítette a döntéselőkészítő tanulmányt négy helyszínre hat változatban: Március 15. tér (két változatban), Posta park (két változatban), Fürdő utca, József Attila sétány.
5. A Váci Városvédők és Városszépítők Egyesülete elnökének kérésére a Damjanich téri helyszínnel kiegészített tanulmánytervvel kapcsolatban a Városfejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság az alábbi határozatot hozta: „A Városfejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság a Jeney Lajos DLA építész által készített döntéselőkészítő tanulmány alapján az I. világháborús emlékművet a Damjanich téren javasolja felállítani. A bizottság felkéri a főépítést, hogy a szobor elhelyezése ügyében a helyben szokásos médiákon keresztül kérje ki a lakosság véleményét.” (41/2002.(VII.10.) sz. VKB. határozat).
6. 2002 év nyarán a felhívás megjelent a helyi médiában, melyre 148 névvel ellátott észrevétel érkezett, akik a főtéren szeretnék látni az emlékművet. (voltak olyanok, akiknek a neve többször is szerepel). Három szervezet elnöke kérte egyesületi szinten a főtéri helyszínt (Váci Városvédők és Városszépítők Egyesülete, Váci Nemzeti Kör, Váci Reménység Egyesület). Egy

fő, a város zöld számán mondta el hasonló véleményét. A Főtér kapcsán a Civil Kerekasztal által készített közvélemény kutatás kérdései között is szerepelt az emlékmű elhelyezésének ügye. A válaszadók többségének az volt a véleménye, hogy az emlékművet nem a Március 15. térre, hanem más, méltóbb helyre kell helyezni. Tekintettel a Főtér revitalizációs programjára a Képviselőtestület megerősítette a Városfejlesztési Bizottság döntését (72/2004.(IV.29.) sz. Kt. határozat), (3. számú melléklet).

7. Vakli Gábor építész és Mezei Attila 2004. tavaszán egy új helyszínre álmolta meg az emlékművet, mely a Zenepavilon alatti, közvetlen Duna-part (lásd 4. sz. mellékletben).
8. A Főtér tervezése során a Képviselőtestület nem támogatta az emlékmű Fötéren való elhelyezését (2004. május 20-i ülés).
9. A szoborcsoport elszállításra került, a meglévő részek konzerválását a Kötőács Kft. végezte, a szoborcsoport bronzlemeinek teljes körű rekonstrukcióját Horváth Tibor szobrászművész készítette. A Damjanich térre elkészült a parkterv, melyre építési engedélyt kapott a város. Elkészült a szoborcsoport kiviteli terve is. A közbeszerzési kiírás is elkészült, de a közbeszerzési eljárás nem kezdődött meg.
10. 2007. áprilisában tanulmányterv készült a Fő utca tervezése kapcsán az Eszterházy utcát a Duna felől lezárandó rondella helyszínre (lásd 4. számú mellékletben), szeptemberi ülésén a Képviselőtestület azt elvetette: „*Vác Város Képviselőtestület az emlékmű elhelyezésével kapcsolatos a helyszínt érintő korábbi döntését a Képviselőtestület hatályon kívül helyezi. Készüljön egy olyan tanulmányi terv, amely a I. világháborús emlékművet a főtérre kívánná visszahelyezni.*” (194/2007. (IX.27.) sz. Kt. határozat)
11. A Képviselőtestület az elkészített tanulmánytervvel kapcsolatban az alábbi döntést hozta: „*Vác Város Képviselőtestülete úgy dönt, hogy készüljön tanulmányterv a Március 15. térre abból a célból, hogy itt 2009. november 1-ig elhelyezésre kerüljön az I. vh. emlékmű.*” (121/2008.(VII.10.) sz. Kt. határozat)
12. A testületi döntést követően 2008. július 14-én a város a szerzői jogra való tekintettel Sáros László DLA építészől megrendelte az emlékmű újraállításához szükséges tervet. A tervező válaszában arról tájékoztatta polgármester urat, hogy véleménye szerint a testület döntése és ebből fakadóan felkérése sérti a Magyar Építész Kamara Etikai-fegyelmi Szabályzatát. A város polgármestere a tervező levelében felvetettekre, valamint az alpolgármester úr kérésének is eleget téve - mármint, hogy minden legyen törvényes - megkereste a Közép-magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetőjét. A hivatalvezető 2008. szeptember 24-én keltezett válaszában jelezte, hogy a testület határozata törvényességi szempontból nem kifogásolható, mivel az semmilyen magasabb szintű jogszabályba nem ütközik, tekintettel arra, hogy az egyértelműen tanulmányterv elkészítésére irányul, ugyanakkor meghatározva az elhelyezés helyét és felállításának legkésőbbi időpontját is. Egyúttal megjegyzi, hogy ha a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal az előzetes állásfoglalásában leírtakat fenntartja szakhatósági állásfoglalásában, az emlékműnek a Március 15. téren történő elhelyezésére nem lesz törvényes lehetőség.
13. A polgármester az EU pályázat miatt levélben kereste meg az Ellenőrző Hatóságot, hogy az emlékmű elhelyezése érinti-e a pályázattal elkészült projektet. A vezérigazgató 2008. szeptember 22-én keltezett állásfoglalásában kifejti, hogy a szobor téren történő elhelyezése a projekt keretében létrejött tér jelentős áttervezésével, struktúrájának megváltoztatásával, valamint egyes támogatásból létrejött elemek bontásával járna. Fenti megállapítás alapján, mely sérti a Támogatási Szerződés 17.5. pontját a VÁTI Kht. az emlékmű Március 15. téren való újraállítását az eredeti projekthez képest jelentős változásnak itéli. A 1260/1999 EK rendelet 30. cikkely 4. bekezdés szerint a projekt nem mehet át lényeges változáson a támogatás odaítélésétől számított 5 éven belül. A határidő 2010. február 18-án lejárt.
14. A testületi döntés alapján a polgármester 2008. október 1-én keltezett levelében felkérte Sáros László DLA építészt a testületi döntés szerinti terv elkészítésére azzal, hogy a Közép-magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetőjének véleményét figyelembe véve a

szerződéskötés előtt kérje meg a Kulturális Örökségvédelmi Hivaltól a szakhatósági állásfoglalást. Egyidejűleg jegyző úr pedig kizárási ok miatt a Közép-magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetőjétől megkérte az eljáró szerv kijelölését.

15. Az engedélyezési eljárás lefolytatására a Közép-magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal helyettes vezetője az eljáró szervet kijelölte (Dunakeszi). A testületi döntés szerinti terv elkészült (lásd 4. számú mellékletben). A tervben a tervező két újabb helyszínre is javaslatot tett a Konstantin téren (lásd 4. számú mellékletben). A Közép-magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetőjének véleményét figyelembe véve a szerződéskötés előtt a terv december 12-ig benyújtásra került a tervező részéről a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalhoz a szakhatósági állásfoglalás megkérése miatt.
16. A város polgármestere a tervet a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) elutasító örökségvédelmi szakhatósági állásfoglalásával („a szoborcsoporthoz a Március 15. téren való bármelyik változatban történő elhelyezésével a többségében műemlék épületek által övezett barokk tér, mint kulturális örökségi elem jellege, egysége, összképe sérülne. Ugyanis a térfalakot alkotó épületekhez képest az emlékmű túlzott méterű, s a közelmúltban rehabilitáción és teljes felújításon átesett tér már különféle elemekkel jelenleg is meglehetősen terhelt – és főleg ilyen nagymértékű – elem a tér kialakult egyensúlyát megbontja.”) együtt benyújtotta a Közép-magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal helyettes vezetője által kijelölt engedélyező hatóságnak az engedélyezési eljárás lefolytatására tekintettel arra, hogy az elutasító örökségvédelmi szakhatósági állásfoglalás csak érdemi határozatban támadható meg. A I. fokú építési hatóság a KÖH elutasító örökségvédelmi szakhatósági állásfoglalására hivatkozással az emlékmű felállítását nem engedélyezte.
17. A város a határozatot megfellebbezte („Vác Város Önkormányzat Képviselőtestülete egyértelműen meghatározta az I. Világháborús Hősi Emlékmű visszaállításának pontos helyét (eredeti helyszín), valamint a határidejét (2009. november 1.). Megítélésem szerint a tér egyáltalán nem nevezhető „különféle elemekkel jelenleg meglehetősen telített”-nek. Ezen megállapítást egyetlen véleményt formáló nemzetközi hírű szakember sem jelezte, sőt a tér építési engedélyezési eljárásában közreműködő Kulturális Örökségvédelmi Hivatal egyetlen esetben sem észrevételezte ezt ezidáig.”).
18. Dr. Beer Miklós Váci Püspök elkészítette a Konstantin tér közterületrendezési tervét (2009. december), melyben a tervező Jámbor Andrea építész az emlékmű elhelyezésére javaslatot tett a téren (lásd 4. számú mellékletben). A tervet 2010. május 21-én lakossági fórum keretében az érdeklődők megismerhették.
19. A város fellebbezésére, az eredeti helyszínre tervezett, kiviteli tervvel is rendelkező emlékmű ügyében a Közép-magyarországi Regionális Államigazgatási Hivatal határozatában helyben hagyta az elsőfokú építési hatóság elutasító határozatát az elsőfokú szakhatóság megalapozott és szakmai érvekkel alátámasztott döntését fenntartó másodfokú szakhatósági az építési engedélyt megadását elutasító döntés alapján: „A Március 15. tér Vác belvárosának műemléki jelentőségű területén (MJT) belül fekszik. A jelen – önálló műemléki törzsszámmal rendelkező – műemléki jelentőségű együttesként más mélységű, de hasonló irányultságú, de hasonló védelem illeti meg, mint az egyedileg védett műemlék épületeket, vagyis a műemléki jelentőségű terület – természetesen a területre, mint építészeti egységre értelmezhető paraméterek (utcakép, városszövet beépítettség, anyaghasználat, stb.) mentén – sajátos műemlékként kezelendő. A területi védelem kijelölésének célja ennél fogva, hogy egy bizonyos szempontból értékes építészeti együttes illetve települési miliő – Vác belvárosának műemléki jelentőségű területre – jellegében és kerekterjegyeiben felismerhető módon, egységet alkotva megőrzésre kerüljön az utókor számára. A védett területet érintő építészeti beavatkozások során e követelmény megvalósításának alapvető eszköze az illeszkedés elvének a fentiekben megfogalmazott cél érdekében való alkalmazása. A kérelem a közelmúltban befejezett, teljes rehabilitáción és felújításon átesett tér építészeti át gondolt, kiérlelt kompozíciójába kíván beilleszteni egy újabb elemet, az I. világháborús emlékművet.

Valamennyi emlékmű elhelyezési variáció a tér már meglévő kialakításától idegen, ahhoz nem illeszkedő. A következetesen átgondolt, kerek kompozícióba utólag nem illeszthető be a léptékében eltérő, hatalmas méretű, tömegű emlékmű.”

20. A Képviselőtestület döntése értelmében a város a másodfokon hozott határozat bírósági felülvizsgálatát kezdeményezte a Pest Megyei Bíróságnál. A Bíróság 2010. február 5-én érkezett végzésében a keresetlevél kiegészítésére szövegezte fel az önkormányzatot, melyet megküldtünk. A Pest Megyei Bíróság a 2010. május 13-i tárgyalást elhalasztotta, a 2010. október 28-án tartott tárgyalásán helyben hagyta a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal szakhatósági állásfoglalásaira hivatkozással az I. fokú építési hatóság, illetőleg az azt megerősítő II. fokú építési hatóság határozatát.
21. A város polgármestere 2011. augusztus 10-én keltezett levelében felkérte Sáros László DLA építészt egy egyszerűsített tanulmány elkészítésére, melyben az alábbi helyszínek szakmai összehasonlítását kérte: új Főteri helyszín (főépítész), Eszterházy utca alsó része (Illyés Zsuzsanna), Zenepavilon alatti terület (Vakli Gábor), Konstantin tér/1-két helyszínnel (Sáros László), Konstantin tér/2 (Jámbor Andrea). Kérte a tervezőt, hogy a tanulmányt a Pest Megyei Kormányhivatal Kulturális Örökségvédelmi Irodájával előzetesen egyeztesse.
22. Az előterjesztés mellékletét képezi az egyszerűsített tanulmány (4. számú melléklet).

Jogalap:

1. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény
10. §(1) h) : „A képviselő-testület hatásköréből nem ruházható át ... emlékmű állítás”
2. A helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény
109. § (1) *Művészeti alkotás közterületen, valamint önkormányzati tulajdonú épületen való elhelyezéséről, áthelyezéséről, lebontásáról a település önkormányzatának képviselőtestülete, Budapesten fővárosi tulajdonú közterület vagy épület esetében a fővárosi önkormányzat közgyűlése, a kerületi önkormányzat tulajdonában álló közterület vagy épület esetében a kerületi önkormányzat képviselőtestülete dönt, és gondoskodik fenntartásáról és felújításáról.*
(2) *A döntéshez a műalkotás művészi értékére vonatkozóan szakvéleményt kell beszerezni.*
(3) *Nem önkormányzati tulajdonú épületen lévő művészeti alkotásokat az illetékes önkormányzat képviselőtestülete — szakvélemény kikérésével — védeni köteles, új elhelyezés esetén véleményezési joga van.*
3. az építésügyi hatósági eljárásokról, valamint a telekalakítási és az építészeti-műszaki dokumentációk tartalmáról szóló 37/2007. (XII. 13.) ÖTM rendelet
4. Vác Város Helyi Építési Szabályzatáról szóló 15/2003.(IV.29.) sz. önkormányzati rendelet
5. Az Önkormányzati Tervtanács létrehozásáról és működésének rendjéről szóló 16/2006.(V.05.) sz. önkormányzati rendelet

Vác, 2011. október 13.

Philipp Frigyes s.k.
Vác város főépítésze

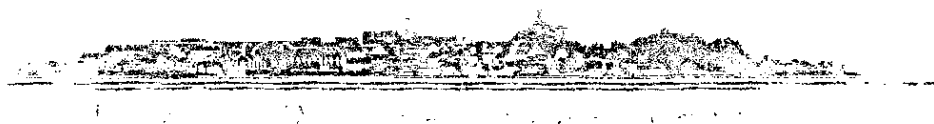
Határozati javaslat

Vác Város Önkormányzat Képviselőtestülete az I. Világháborús Hősi Emlékművet a kívánja elhelyezni.

Felelős: főépítész

Határidő: folyamatos

Döntéshozatal módja: nyílt ülés (Ötv. 12.§(3),(6)), egyszerű többség (Ötv. 14.§(1))

A váci I. világháborús emlékmű

Az I. világháborús emlékmű 1933. évi felavatását 10 éven át tartó, az érzelmeket is felkavaró munka előzte meg. 1951. évi áthelyezése nem kelt(het)et indulatokat. Új helyének kijelölése 2004-ben ismét viharokat szülő közügy lett. Az alábbiakban a hányatott sorsú emlékmű keletkezését, 80 éves múltját kísérfük végig a levéltári források alapján, s azokét a márványtáblákét, amelyek szintén e háború hőseinek emlékét őrzik.

A parlament még a viláégégés idején, 1917-ben hozott törvényt „a most dúló háborúban a hazáért küzdő hősök emlékének megörökítéséről”, amelyben kötelezően előírta, hogy minden település örökítse meg anyagi erejének megfelelően mindazok nevét, akik életüket áldozták a háborúban. Ugron Gábor belügyminiszter rendelete a törvény végrehajtását ugyan a háború utánra időzítette, de fontosnak tartotta a hősökről való megemlékezés „állandó ébren tartását és az azzal való szeretetteljes foglalkozást”. Ennek formájára is találunk javaslatot a rendeletben: a kis- és nagyközségekben elegendő az érc- vagy márványtábla, de a nagyobb településeken „a teljesen önálló emlékmű lesz egyedül méltó kifejezője a kortársak köteles hálájának és ébren tartója az utókor hazafias kegyeletének”, ami egyúttal „fokmérője lesz az örök időön át saját [a település] lelki nagyságának”. Az emlékművek helye lehet a temető is, de legalkalmasabbnak a belterület „legszebb helyét” tartotta. Óvta a településeket a művészi becs nélküli kontármunkáktól, és csak a hazai művészek megbízását vélte lehetségesnek.

A háború végeztével az emlékművek felállítása késett, mint ahogy ezt egy 1922. évi belügyminiszteri körrendelet is rögzítette, mivel mind a békekötés, mind a súlyos gazdasági helyzet késleltették „a magasztos cél megvalósítását”. Ugyanekkor a hivatalos politika pártfogolta „az összes művészi és érdekcsoportok részvételével alakult társadalmi egyesülés”-t, a Hősök Emlékét Megörökítő Országos Bizottság (HEMOB) működését. E szervezetnek azt a feladatot szánták, hogy segítse a településeknek a tervezést, esetleg térítésmentesen engedjen át tervekét nekik, vagy az elkészült tervekét bírálja felül művészi érték és „egyéb hazafias követelmények” szempontjából. E két utóbbi feltétel hiányában nem is lehetett volna emlékművet emelni. A HEMOB azonban 1924-ben feloszlott, s ez újból hátráltatta az emlékművek létrehozását, mert a belügyminiszter felfüggesztette az engedélyezési eljárásokat.

Még ez évben újabb törvényben emlékeztek meg a világháborúban életüket feláldozó hősihalottakról, kifejezve „a nemzet soha el nem múló háláját”, és minden év május hónapjának utolsó vasárnapját nemzeti ünneppé, a „Hősök emlékűnnepé”-vé avatták. E törvény és egy

felhasználását kívánta a művész (siklósi vagy gránit zúzalékból kevert műköanyag, budakalászi mészkő), mivel, mint írta, „...nem rideg üzleti érdekek vezetnek, hanem egy sokkal magasabb cél. Maradandót, szépet alkotni...”

A város 1925. december 30-án tartott közgyűlésén hagyta jóvá a szobrásszal megkötendő szerződést, és állapította meg a 130 millió koronás tiszteletdíjat, amit Pest-Pilis-Solt megye közgyűlése vagyonfelügyeleti szempontból hagyott jóvá. A szerződés értelmében a „Hősök emlékszobra” a város örök és kizárólagos tulajdonába megy át. A kiviteli munkákra tett ajánlatok 242 és 540 millió K összegről szóltak. A város 1924–1926 között 474 millió koronát, azaz 37.920 pengő kölcsönt vett fel az emlékmű elkészítésére.

Ezt követően viszonylag hosszú művészi alkotómunka kezdődött, s eközben állandó vita alakult ki művész és város között az anyagi kérdésekről. A művész 1926. június 16-án kelt levelében értesítette a szoborbizottságot, hogy a „Hősök emlékének két oldalcsoportozatát, úgy mint harckészséget és megdicsőülést szimbolizáló szobrokat” elkészítette. A szobor bronzba öntésére, cizellálására és felállítására több cég is ajánlatot tett. Végül a Ficzek és és Mencsik A.-né Szobor-, Mű- és Ércöntőde budapesti cégnél rendelték meg a kivitelezést 1926 szeptemberében. Ekkor már a Piac téri bódékat is áthelyeztették a Fehérek templomához közelebb. A mellékalakok bronzba öntött változatát ki is állították a Műcsarnok 1927-es tavaszi tárlatán.

1928 augusztusában elkészült a főalak agyagmintája, decemberben a gipszbe öntése. Ez év nyarán a süttői Aprily testvérek elkészítették a kőfaragó munkákat is, de a talapzat kb. 45 mázsányi kötőanyagát és további 500 mázsa követ csak 1933 júniusában szállították Vácra uszályon. A város csak ekkor intézkedett elszállításukról.

A szobor helyét még az 1928 októberében tartott képviselő-testületi ülésen határozták meg, elfogadva a képzőművészeti tanács javaslatát. Eszerint a szobrot a városház középtengelyében, a kertesített (Konstantin-kert) rész felső részében, a Deficientia (a papi nyugdíjalap bérháza, ma a gyógyszerár) épületével szemben.

A szobor felállítása azonban továbbra is késett. Ennek több oka is volt. Az emlékmű az eredeti elképzelésekhez képest hatalmasabbra sikeredett. Az eredetileg 3,60 m-es főalak 4,60 m-es lett, de a bronzöntő még az előbbi alapján készítette el árajánlatát. Tovább tartott a művészi kivitelezés is, mint ahogy tervezték, s időközben szinte minden nyersanyag megdrágult, különösen a bronz ára. A esőd szélén álló Ficzek-féle bronzöntő műhely pedig nem volt felkészülve ilyen nagyságú szobor öntésére, sőt mint egy „jóakarató művészlélek” aláírással a polgármesterhez címzett levél írója jelezte, a „szobor munkáit hozzá nem értő lakatosokkal végeztetik”. Közben a művész és a város közötti viszony is elmérgesedhetett, mivel Cser Kár-

A szobor elkészült, s ahogy a polgármester a főispánnak írt levelében jellemezte, „A váci Hősi emlékmű az ország ily nemű alkotásai között a legmonumentálisabb.” S a mű nagyságának megfelelő nagyszabású avatóünnepséget is kellett tartani, mert „a város lakosságának törhetetlen hazafiassága megérdemli, hogy nagy ünnepünkön az ország vezetésére hivatott Nagyjaink kitüntető látogatása új életet, reményt és lelkesedést gyűjtsen a bizony már csüggedő szivekben.” A főispán ezt követően meghívta a kormányzót, a miniszterelnököt, a kormány tagjait, a parlament két házának elnökét és tagjait az ünnepségre. Maga a kormányzó és a meghívottak nagy része nem jött el, de azt sikerült elérni, hogy személyesen Habsburg József Ágost főherceg, altábornagy avassa fel az emlékművet.

Az emlékmű 1933. október 15-én tartott avatási rituáléja hasonló volt az országban megtartott rendezvényekéhez. A főtéren 15 ülőhelyes diszsátort, szónoki emelvényt, 4 vörös-kék zászlóárbocot 6 méter hosszú nemzeti és vörös-kék színű lobogóval, 10 címerpajzsot és 100 db zászlót helyeztek el. A városba gépkocsival érkező fővendéget a polgármester a Honvédszobornál fogadta, majd hintóba szállva a főtérré hajtottak. A Magyar hiszekegy eléneklése, az avatóbeszéd elmondása és megkoszorúzása után a polgármester a város nevében átvette az emlékművet. A Szózat eléneklése után elhelyezték a meghívott vendégek a koszorúkat. A díszmenetet követően a főherceg odahajtatott a katolikus emlékműhöz és „cerklt” (cercle = a főrangú beszélgetése a meghívottakkal) tartott, majd megtekintette a csónakházi emléktáblát is.

Miként fogadta a kritika a váci művet? Egy korabeli kritikus, Rabinovszky Márius a Nyugatban, 1929-ben a Tisza István-emlékmű elkészítésére beadott pályázati művekről – köztük Cser Károlyéról – írt tanulmányában egy bekezdést szentel a szobrász két pályázati művének. „Dicséretére legyen mondva: kevesebb koncessziót tesz, mint legutóbbi elpackázott [váci] hősi emlékművén. Ebben a szoborban van formaérzék, főalakjaiban pedig, ha nem is belső feszültség, de erőhatás.”

Az emlékmű utóéletéhez tartozik, hogy a II. világháború idején megrongálódott, a bal oldali mellékalakot szétlőtték. Az emlékmű sorsát ezt követően összekötötték a Március 15. tér, a piactér rendezésével. Az emlékmű áthelyezését természetesen nem a város lakosaival vitatták meg. Ámbár a Budapesti Városepítő Tervező Iroda hivatkozott arra, hogy ez „a közvéleményben sem talál ellenzést”, hangsúlyozta, hogy „a Városi Tanácsnak módját kell ejteni, hogy a kérdésben a közvélemény álláspontját megismerje.” S hozzátette, az újonnan készítendő emléktábla tartalmazza „a város összes halottainak névsorát, hogy a végleges emlékmű méltón töltse be kegyeleti célját.”

Vác.

Hősök szobra.

SÁROS ÉS TÁRSA

ÉPÍTÉSZIRODA BT.

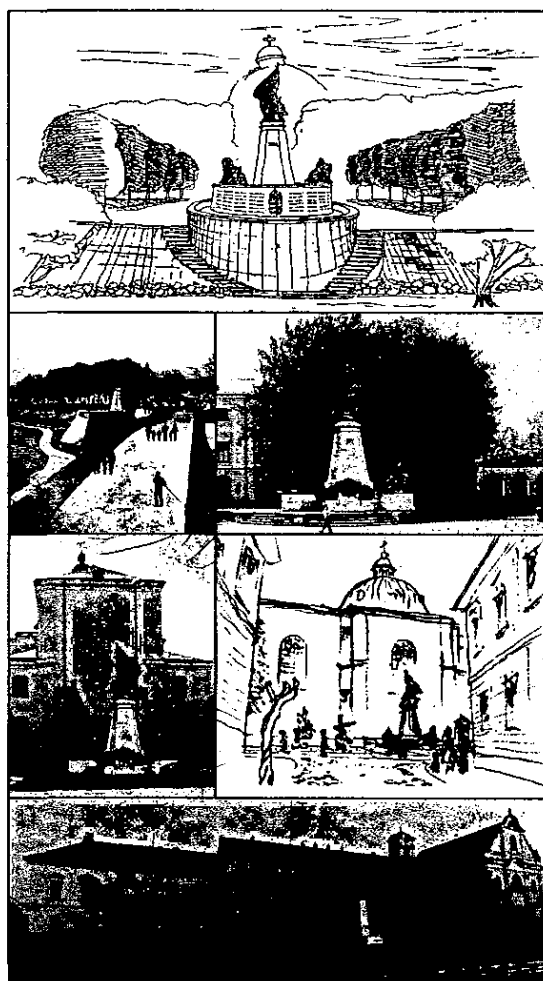
CÉGJEGYZÉKSZÁM: CG. 01-06-112291

☒ 1074 BUDAPEST, BARÁT U. 11. E-MAIL: SAROSL@T-ONLINE.HU

IRODA: 1114 BUDAPEST, VILLÁNYI ÚT 8. III. 2. TEL. / FAX: 209-11-74, TEL: 209-11-73

A

VÁC TERÜLETÉN ÚJRA FELÁLLÍTANI TERVEZETT I. VILÁGHÁBORÚS HŐSI EMLÉKMŰ TANULMÁNYTERVE

MEGBÍZÓ:
VÁC VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
2600 VÁC, MÁRCIUS 15. TÉR 11.

BUDAPEST
2011 OKTÓBERE

SÁROS ÉS TÁRSA

ÉPÍTÉSZIRODA BT.

CÉGJEGYZÉKSZÁM: CG. 01-06-112291

☒ 1074 BUDAPEST, BARÁT U. 11. E-MAIL: SAROSL@T-ONLINE.HU

IRODA: 1114 BUDAPEST, VILLÁNYI ÚT 8. III. 2. TEL.: 209-11-74, FAX: 209-11-73

ALÁÍRÓLAP

A

VÁC TERÜLETÉN ÚJRA FELÁLLÍTANI TERVEZETT

I. VILÁGHÁBORÚS HŐSI EMLÉKMŰ

TANULMÁNYTERVÉHEZ

Felelős építésztervező: Sáros László DLA

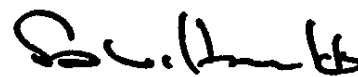
Ybl-díjas építész

vezető tervező

Él 01-1826

a Budapesti Építész Kamara tagja

a Magyar Építőművészek Szövetségének tagja 0490

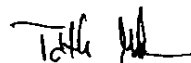

SÁROS és Társa
Építésziroda Bt.
1074 Budapest, Barát u. 11.
Cégj.sz.: Cg. 1-06-112291
Adószám: 28197290-2-42
11707024-20287603

Építész munkatárs:

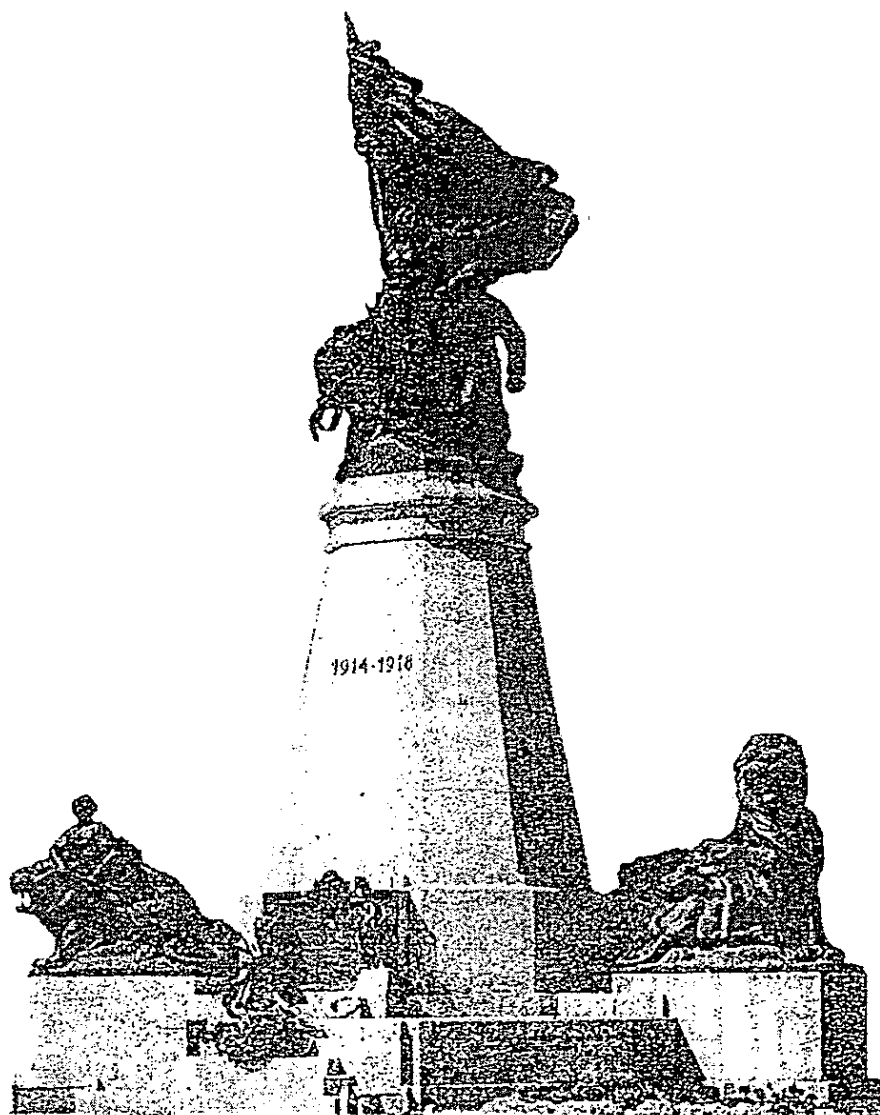
Tóth Márton

építész

BUDAPEST
2011 OKTÓBERE

VAKLI GÁBOR ELHELYEZÉSI JAVASLATA

*Az I. Világháborús Emlékmű elhelyezésének
vázlatterve*

Vác, Duna-part

2004. április 25.

tervező: Vakli Gábor építész, Mezei Attila munkatárs

TARTALOMJEGYZÉK

1. VÁC TÉRKÉPE	M=1:17000	E-01
2. HELYSZÍNRAJZ	M=1:1000	E-02
3. FŐNÉZET A SÉTÁNY FELŐL		E-1
4. DUNA-PARTI NÉZET		E-2
5. FOTÓMONTÁZS		E-3
6. ÉPÍTÉSZETI MŰSZAKI LEÍRÁS		
7. FOTÓK A HELYSZÍNRŐL		

Az I. világháborús hősök emlékművének elhelyezési javaslata / műleírás

Előzmények:

2002.-ben ismét - és a Főter átépítése okán azóta újra - felmerült Cser Károly szobrászművész alkotásának az újbóli felállításának kérdése. Tudjuk, hogy eredetileg a Főtéren állt, és miként nézett ki. Megvannak a szoborcsoport eredeti tervei, valamint sok fénykép, képeslap (szerencsére van, aki gyűjti), melyek dokumentálták a téren lévő emlékművet, szinte minden irányból. A szobrok restaurálása is jó ütemben halad. Ideje tehát, hogy a meglévő I. világháborús hősök emlékművét legalább méltón a helyére, vagy ha ez valamilyen oknál nem lehetséges, más méltó helyre állítsuk fel újra. Jelen vázlatterv azért készült, mert többen, váciak úgy gondoljuk, hogy eddig nem hoztak szakmai és a hagyománytisztelet szempontjainak megfelelő, az eredetühez mérhető alternatívát, ismerve a TTI-EUROVIA kft. döntés-előkészítő tanulmányának ajánlásait.

Az elhelyezés alapelvei, szempontjai:

A döntés-előkészítő tanulmány helyreállítási alapelveivel egyetértünk, az alábbi kiegészítésekkel. Akkor teljesülnek maradéktalanul a hagyománytisztelettel kapcsolatban megfogalmazott elvárások, ha az emlékművet nem csak eredeti állapotában állítják helyre, hanem az eredeti helyére is. Lásd. aláírásgyűjtő ívek. Ez azonban nem olyan egyszerű kérdés melyet két mondatral el lehetne intézni. A hagyománytisztelet az eredeti helyére, eredeti formájában igényli a szoborcsoport felállítását, mert a szobor elhelyezésének időpontjában, az országban még nagyon mély sebként élt az I. világháború, melynek sok családban voltak áldozatai, vagy közvetlen élményei. A háborút követő konszolidáció, és annak mindenki előtt ismert következményei, sokáig átítatta az ország közhangulatát. Érthető, hogy miért a főterekre ill. kiemelt fontosságú helyekre kerültek ezek az emlékművek, melyek közül ritka a miénkhez hasonlóan monumentális méretű és hatású emlékmű. Ekkor kevésbé volt szempont a városképi megfeleltetés, inkább a jelállítás a legfőbb tétel. Az emlékmű geometriailag természetesen elfér a Főtéren, nem ezzel van a gondunk. Minden képzőművészeti alkotásnak, van egy aurája, mely általában meghaladja a fizikai méreteit. Különösen így van ez, ennek az emlékműnek az esetében. Ennek érzékelése azonban inkább szubjektív, centiben nem mérhető. Tiszteletben tartva mások véleményét, szerintem, szerintünk a szobor aurája, kisugárzó tere nagyobb, mint a térnek azon része, ahol eredetileg állt. Ezért a szobor valóban feszítené a teret, a városi főter megnövelni szándékozott forgalma (nyüzsgése) nem ad megfelelően nyugodt környezetet a kegyeleti aktushoz, a megemlékezéshez, a koszorúzáshoz. Ha ide kerülne vissza, akkor tekintettel kell lenni arra, hogy a szobor hangulatilag kitölti a főteret, meghatározó elemévé válik, és minden mást ehhez kell majd igazítani, így a tervezett kávézók teraszainak nyüzsgését is. A Civil Kerekasztal közvélemény kutatása a kérdésben aktívan közreműködők körében egyértelmű választ hozott a lakosság részéről, amely szerint nem a főtéren kellene újra felállítani az emlékművet. Itt közben át is tértünk egy másik szemponthoz, a városképi, városszerkezeti követelményekhez. Amikor a szobrot a főterre helyezték (30-as évek) kissé más volt a tér, annyira azért nem, hogy a szobrot ne lehetne újra visszahelyezni. Csak kérdés, hogy itt van-e a legméltóbb helye? Hagyománytisztelet szempontjából igen, kegyeleti szempontból eléggé vitatható, városképi szempontból pedig inkább nem. Miért? Az előbb említettek egy része városképi szempont is egyben, de ezeken túlmenően:

- 1) Főteri szobor estében a szoborcsoport kisugárzó tere a meglévő és a tervezett főteri funkciókkal nincsenek szinkronban.
- 2) A főépítész úr felvetette, hogy az emlékműnek hátsó irányból nincs nézete, a szobrok az elülső, fő nézetre tájoltak, így a kompozíció nem körüljárható szobor, hátrafelé nincs arca. Lényegében igaz, de a főszoborban hátrafelé is áll egy alak (csak a tényyszerűség kedvéért).
- 3) Továbbá érdemes figyelembe venni a döntés-előkészítő tanulmány idevonatkozó megállapítását is, miszerint: „...A tér tehát minden irányban áttekinthető, szép, nyugodt, jelentős városszerkezeti elem, s ezt a jellegét a jó helyre elhelyezett kút-szobor tovább hangsúlyozza”. Bár

a tanulmány itt nem indokol, közvetve megállapítja, hogy az emlékmű látványa a tér átláthatóságát, nyugodt hangulatát zavarja

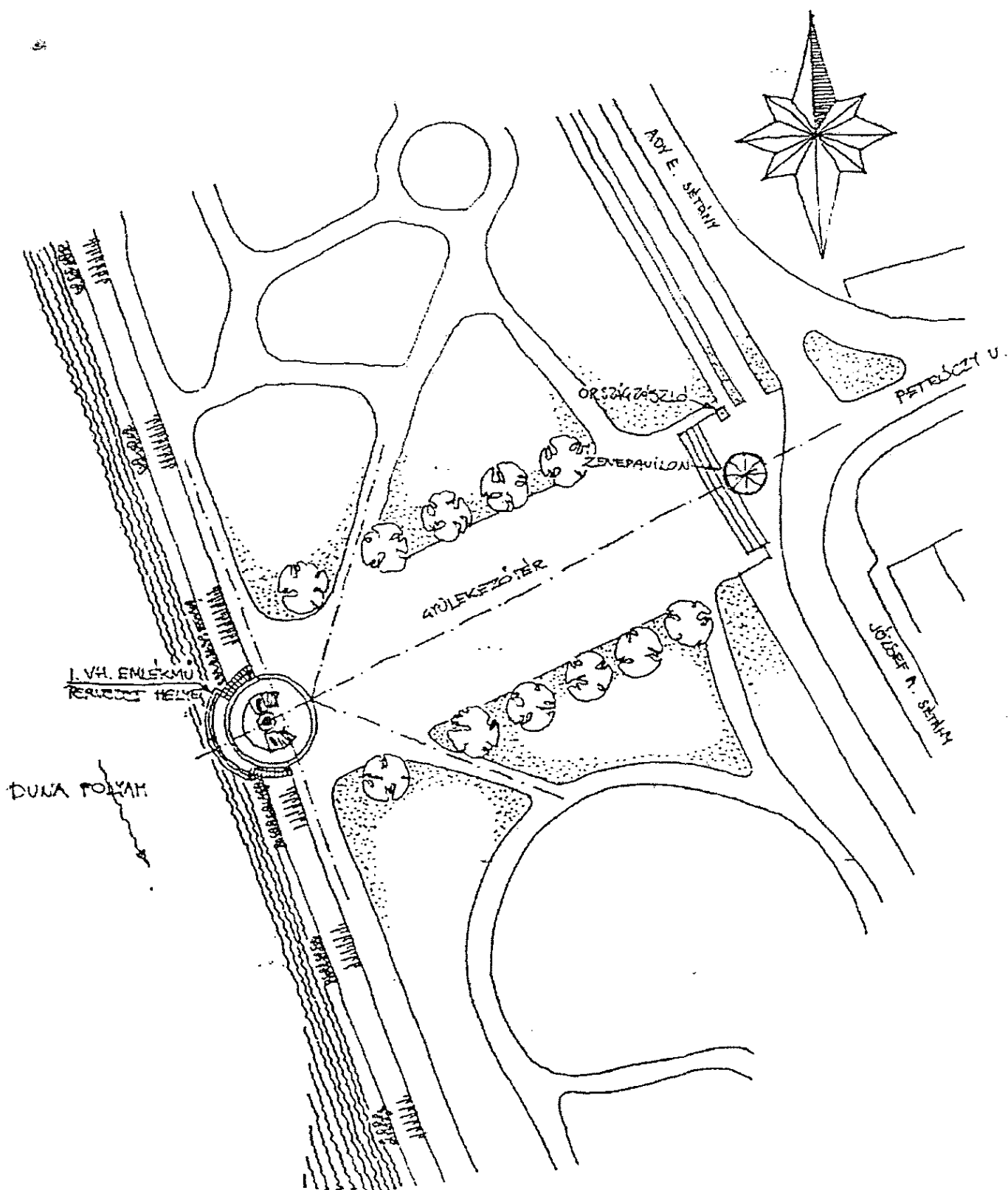
- 4) Ugyanezen tanulmány összefoglalása szintén figyelemre méltó megállapítást tesz: „A város számtalan mozdíthatatlan eleme ellenére egy élő, állandóan változó alakulat, ezért minden változtatásnál az adott fejlettségi állapotot feltétlenül figyelembe kell venni. (Az idő „kerekét” a városépítésben sem lehet visszaforgatni.)vitathatatlanul a legjobb hely a Duna-parti elhelyezés.”

A konkrét elhelyezési javaslatunk ismertetése, indoklása:

A javasolt változatunk szerint, a következőknek feltétlenül érvényesülnie kell az új elhelyezésnél, mely analóg a döntés-előkészítő tanulmány szempontjaival:

- A helynek a szobor jelentőségéhez, témájához méltónak kell lennie.
- Az alkotás lehetőleg jobban érvényesüljön, mint az eredeti helyén.
- Az emlékműnek legyen elegendő tere, hangulatilag ne feszüljön a térbe, ünnepség tartására legyen elég hely.
- A hely a kegyeleti aktust, a megemlékezést, vagy csak egyszerűen a szemlélődést és elgondolkodást ne zavarja, lehetőleg inkább segítse.
- A hely környezeti zavaró hatásoktól mentes legyen (zaj, szag, gépjárműforgalom, zavaró funkciók, stb.), ugyanakkor kapcsolódjon a gyalogosok által intenzíven használt útvonalakhoz.
- A szobornak lehetőleg „körüljárhatónak” kell lennie, annak ellenére, hogy a szobor tájolt, ezt a látszólagos ellentmondást valamilyen módon fel kell oldani.
- Olyan háttér szükséges, mely semleges, nem csökkenti a szobor szemlélőjére gyakorolt hatását.
- Az elhelyezéssel ne kelljen az amúgy is kevés belvárosi, lakótelepi parkok zöldfelületét, értékes növényállományát tovább csökkenteni, megszüntetni, vagy kivágni, főként, ha ez egy árnyas játszótér megszüntetésével járna.

Ezeknek a szempontoknak a városban maradéktalanul csak egy hely felel meg, ez pedig az Ady E. sétány és József A. sétány találkozásánál, a Zenepavilon vonalában a burkolt tér Duna-part felőli végén, annak hossz tengelyében. Ennek a térnek az adottságai megfelelnek az I. világháborús hősök emlékművének, és a hagyománytisztelet is érvényre jut akkor, amikor az emlékmű jobban érvényesül, mint eredeti helyén. Bár nem eredeti helye lenne, mégsem mondanám hogy kevésbé hiteles, mivel az emlékmű jobban kiteljesedhetne, mint az eredeti helyén, sokunknak ez is fontos, ahogy feltehetőleg az alkotójának is az lenne. Akkor a Duna-parti sétány nem létezett, korzó ugyan volt (a mai Ady E. sétány), de oda nem fért volna el. A Zenepavilon annak idején hasonló módon állt az akkori Duna-parton, mint ahogy az általunk javasolt helyen állna az emlékmű. Impozáns látványelemként zárna le a Dóm - Petróczy utca - Zenepavilon – Duna-part gyalogostengelyt. A javasolt helyen az emlékmű körül egy panoráma teraszt javasolunk, mely az emlékmű körbejárását, és a Dunai panoráma látványát kínálja, alatta lejuthatunk a Dunára. A vízhez jelenleg nem lehet biztonságosan lejutni, csak a nagy parti kövezésen keresztül. Ezt a javasolt megoldás lehetővé teszi. Az emlékmű háttérét maga az égbolt, ill. a Duna túlsó partja adja. Ez véleményünk szerint ideálisabb, mint bármilyen épített, vagy kertészeti megoldás. A szobortalapzat hátsó, Duna felőli oldalán közepén az országcímer, és két oldalán a hősök neveivel. Az emlékművet ki kellene emelni annyira, hogy a mértékadó árvízszint a szobor talapzatáig érjen maximum. Az emlékmű előtti tér megépítése óta nem volt karbantartva, az aszfaltmezők megöregedtek, összeroppedeztek, a térburkolat felújítása időszerű. A teret két oldalt fasorok szegélyezik, melyek a szemet rávezetik a szoborra, ezen a fasorok foghíjait előnevelt fákkal célszerű lenne kipótolni. További szempont, hogy a Duna-parti sétány, mint zöldfelület, sokkal inkább elbír egy ilyen monumentális emlékművet, mint bármely belső városi zöldfelület, vagy park. A Damjanich tér vagy a Postapark estében a szobor itt kevésbé érvényesül, és játszótérek megszüntetésével jár. A belső zöldfelületeket tovább fogyasztani, ill. kevésbé odaillő funkcióval megtölteni kifejezetten káros a városnak.

Helyszínrajz

m1:1000 E-02

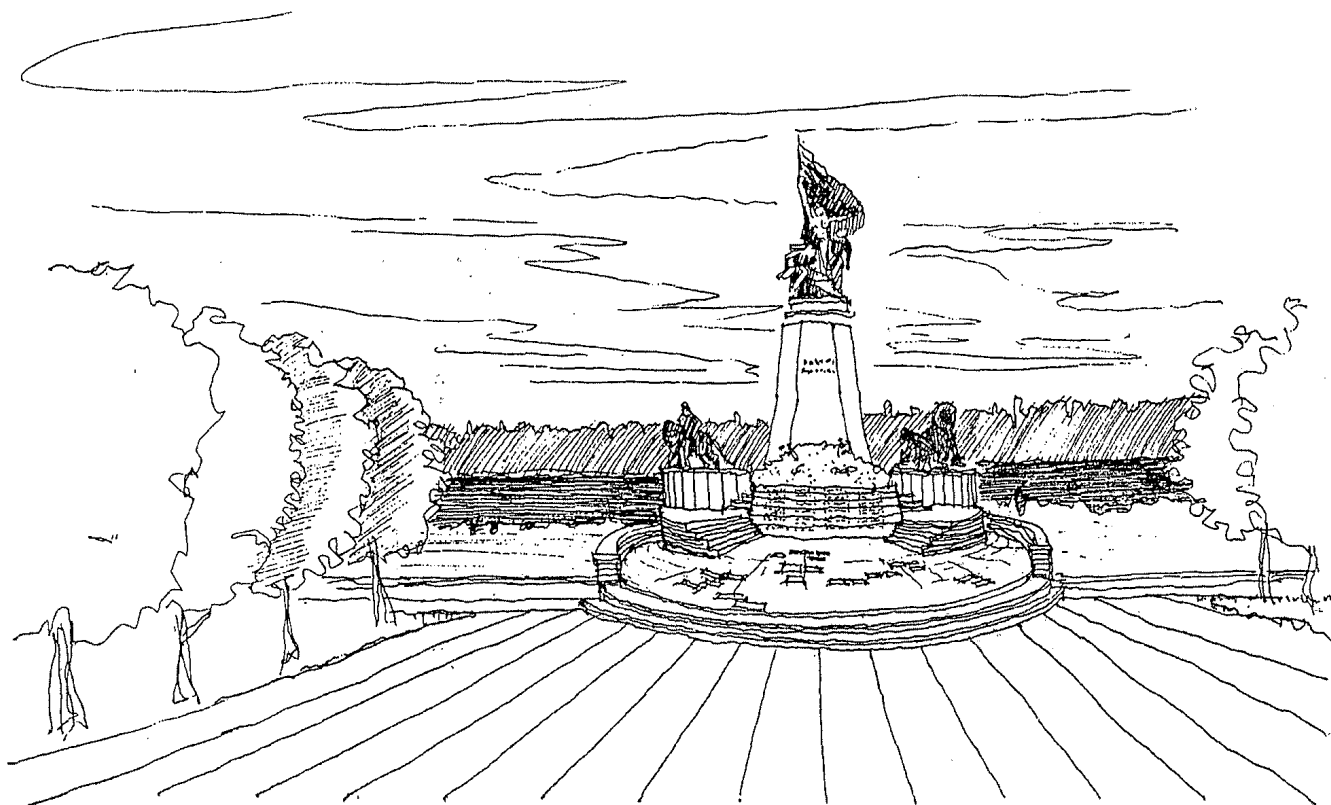
I. Világháborús emlékmű elhelyezése

VÁZLATTERVI JAVASLAT

2004. április 25.

helyszín: Vác, Duna-part Ady E. s. előtti közpark HRSZ.:3149/1.

tervező: VAKLI GÁBOR építész és MEZEI ATTILA munkatárs

Főnézet a sétány felől

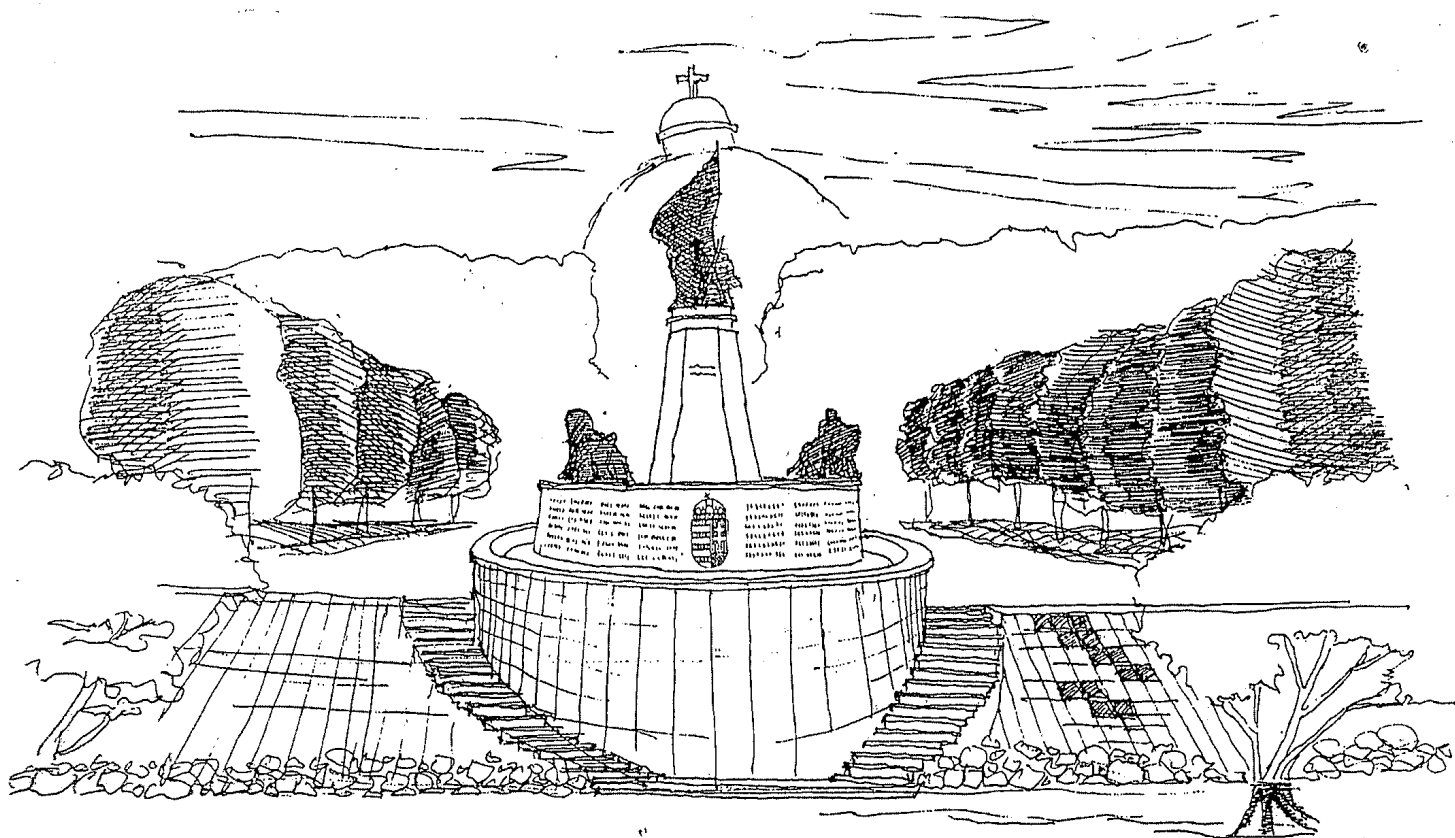
E-1

I. Világháborús emlékmű elhelyezése

VÁZLATTERVI JAVASLAT 2004. április 25.

helyszín: Vác, Duna-part 'Ady E. s. előtti közpark HRSZ.:3149/1.

tervező: VAKLI GÁBOR építész és MEZEI ATTILA munkatárs

Duna-parti nézet

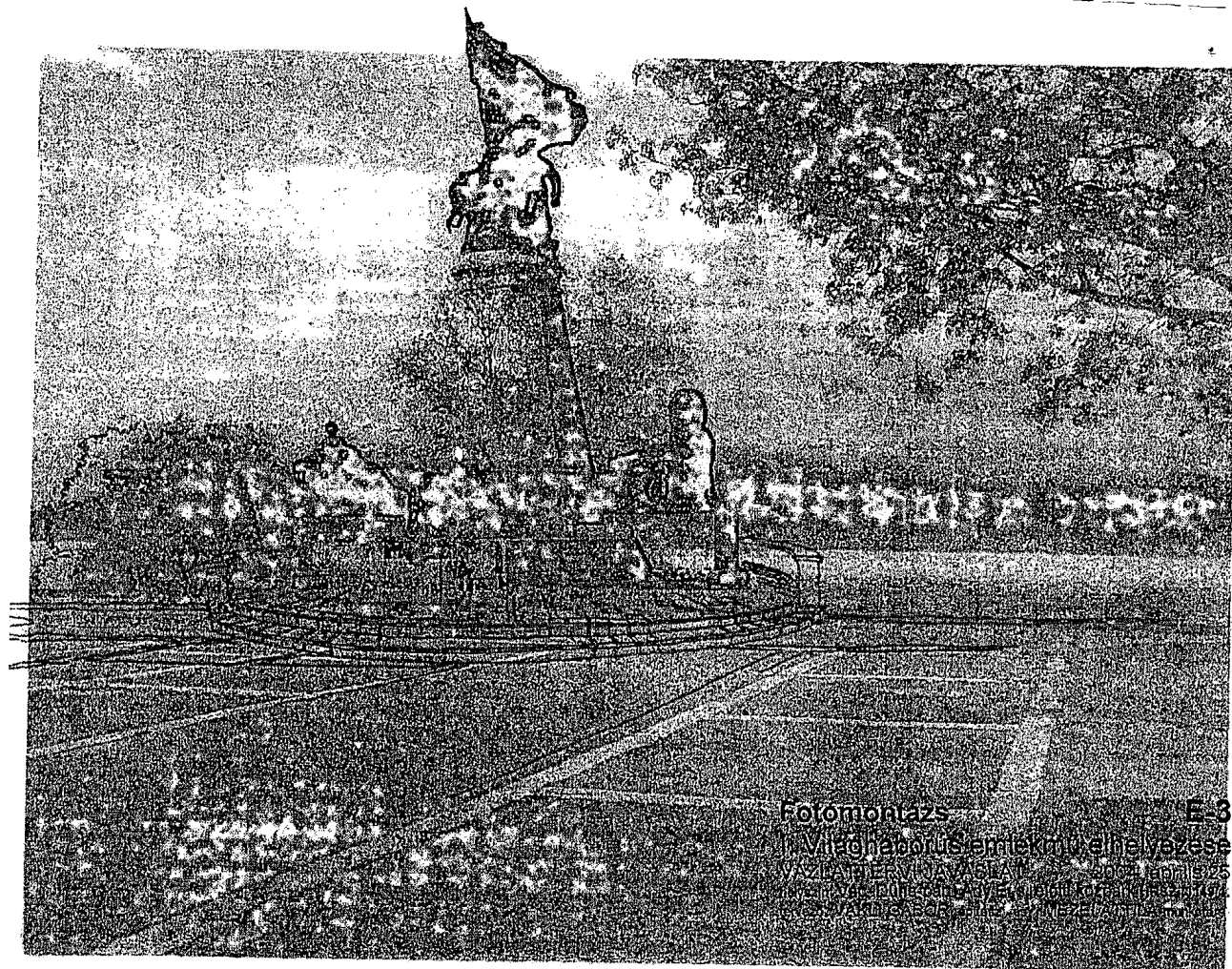
E-2

I. Világháborús emlékmű elhelyezése

VÁZLATTERVI JAVASLAT

2004. április 25.

helyszín: Vác, Duna-part Ady E. s. előtti közpark HRSZ.:3149/1.
tervező: VAKLI GÁBOR építész és MEZEI ATTILA munkatárs

Fotomontazs

ES

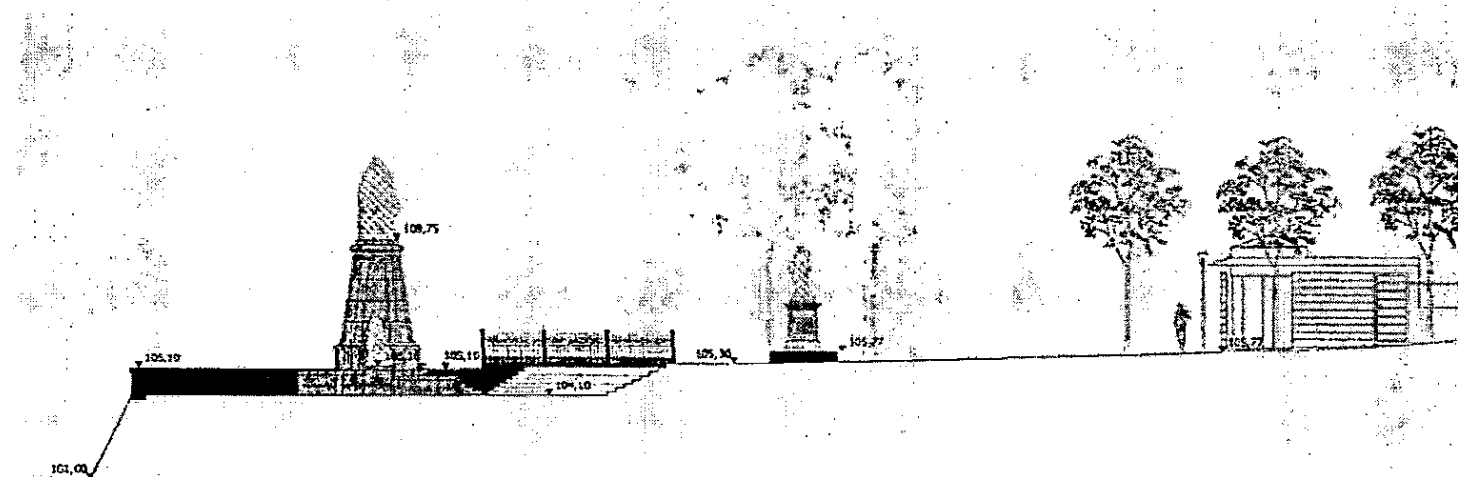
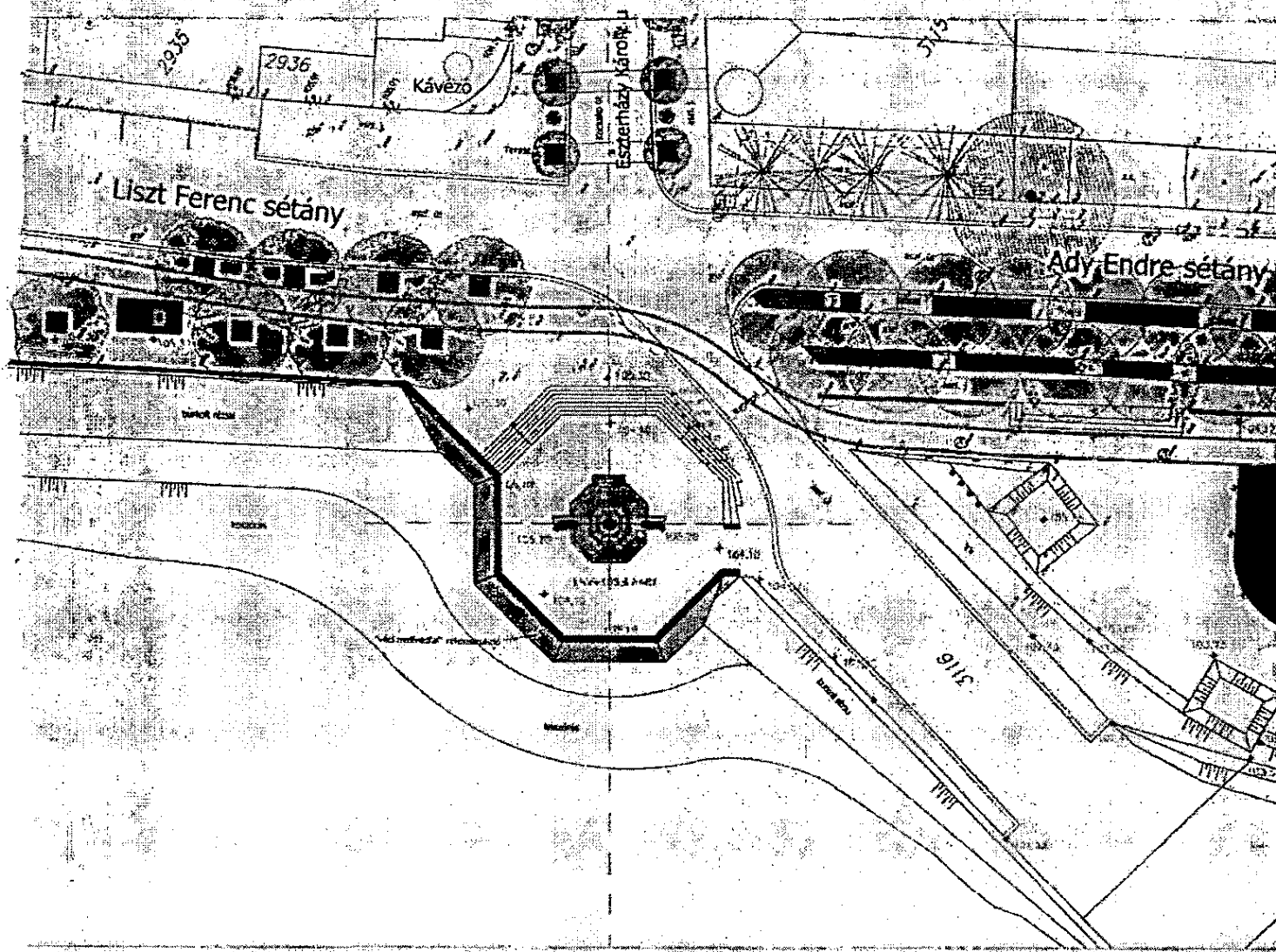
Vincetoxicum emicatum

WZLATINTERVJUA51AT 2004 1071325

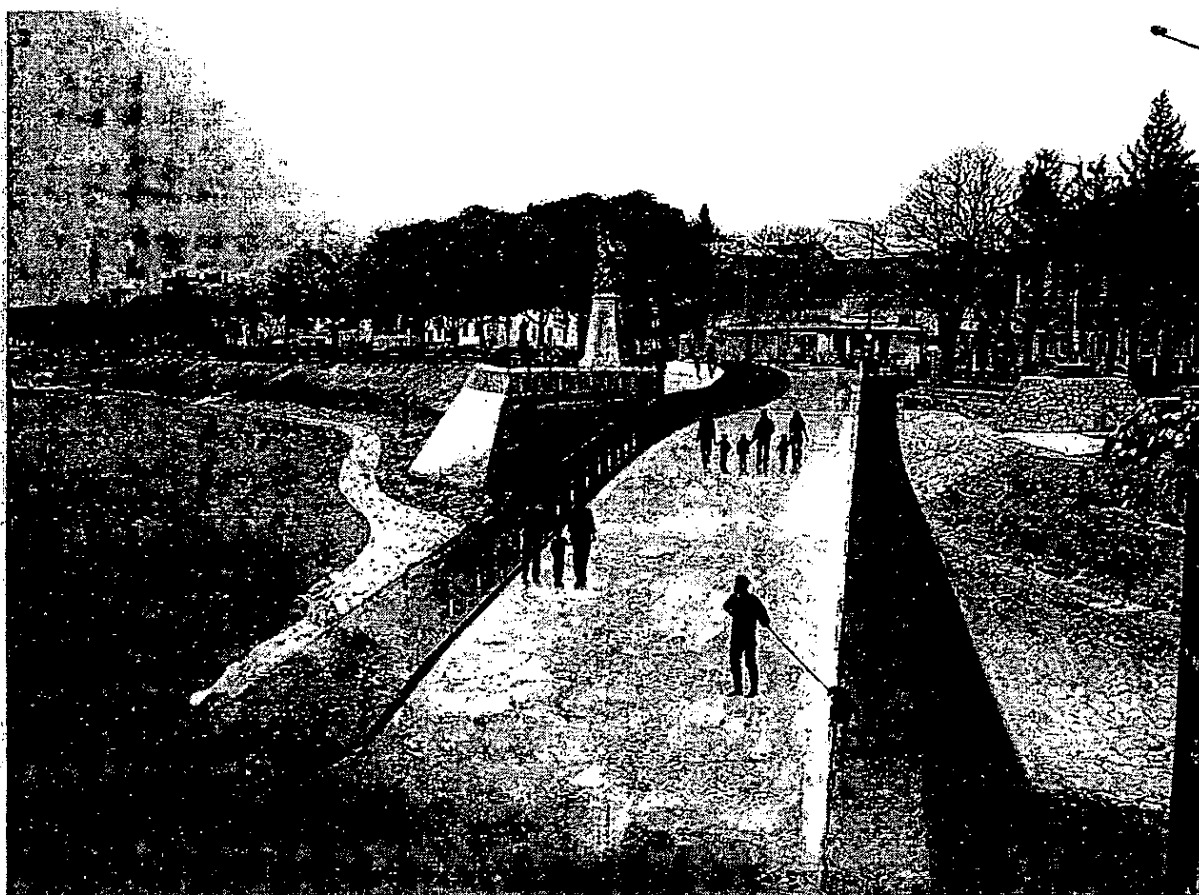
11/16/1983

100

ILLYÉS ZSUZSA ELHELYEZÉSI JAVASLATA

Illyés Zsuzsanna elhelyezési javaslata 2007-ben

Illyés Zsuzsanna elhelyezési javaslata 2007-ben

SÁROS LÁSZLÓ ELHELYEZÉSI JAVASLATA

SÁROS ÉS TÁRSA

ÉPÍTÉSZIRODA BT.

CÉGJEGYZÉKSZÁM: CG. 01-06-112291

1074 BUDAPEST, BARÁT U. 11. E-MAIL: SAROSL@T-ONLINE.HU / SAROSLASZLO@HELLO.HU

IRODA: 1114 BUDAPEST, VILLÁNYI ÚT 8. III. 2. TEL. / FAX: 209-11-74, TEL: 209-11-73

VÁC, MÁRCIUS 15. TER (HRSZ 3096, 3097, 2131/2, 3190)

KOMPLETT ÁTALAKÍTÁSA

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATASTANULMÁNYÁNAK KIEGESZÍTÉSE

2005. szeptember 11.-én kelt az az Örökségvédelmi hatástanulmány, amit a címben jeleztem. A tér teljes átalakításának előkészítése során számtalan egyeztetés történt. Az alkalmilag, avagy jóval korábban alakult társaságok, egyesületek, fórumok előtt mutattuk be terveinket, ami ezek nyomán, sok helyen gyökeresen átalakult, megváltozott, a véleményt nyilvánítók zömének meglegedésére. Természetesen egy ekkora horderejű terv nem tetszhet mindenkinek. A vita már eleve a programalkotásról indult, ami az ásatás hosszúra nyúlt ideje alatt változott, bizonyos értelemben csendesedett. Arról kellett ugyanis dönteni, hogy mit és mennyit lehet és kell bemutatni a feltárt leletekből. A talált eredmények valójában eldöntötték, hogy mik lehetnek ezek: a kerített középkori Szent Mihály templom és a temetőként (is) szolgáló kertje, és a barokkban elkezdett – de soha be nem fejezett – altemploma, amely még torzójában is alkalmas a tér történetének, az ásatások eredményének és leleteinek bemutatására. Lassan kialakult a téren elhelyezni kívánt "elemek" száma, helye, aránya. A tér átalakítása kapcsán a helyi szakemberekből alakult "Városkép-szekció" határozott véleménye volt, hogy a Testvérvárosok kútjának eredetileg megtartani javasolt helye túlon túl elnyomja a Konstantinkertet, így annak a Siketek Intézete főbejárati kaputengelyébe történő elhúzását javasolták. Itt látom szükségét megemlíteni, aminek majd csak később lesz jelentősége, hogy a nyolcszög alakú Testvérvárosok kútja áthelyezése miatt – értelemszerűen – annak alapja is elbontásra került, hogy ne legyen akadálya a helyébe kerülő zöldfelület kialakításának.

A program megfogalmazása során egyértelmű volt, hogy a téren valaha állt I. világháborús hősi emlékmű visszahelyezésével nem kell számolni a tér elemének sorában, mert annak restaurálása (az elpusztult baloldali mellékalakjának szobrászati újramintázása és újraöntése) utáni "új" helyét, egy már jóval ko-

rábban lefolytatott helykijelölő processzus során — a többség elfogadó döntése alapján — kiválasztották.

Mindezek dacára, a terv 2004. május 20-i képviselő-testületi bemutatása során, Fördös Attila képviselői felvetésére, — a korábbi döntés ellenére — Vác Város Képviselő-testülete újfent tárgyalta az I. Világháborús Hősi Emlékműnek a Március 15. térre történő visszahelyezése kérdését. Az ülés jegyzőkönyve alapján az indítványt a "Képviselő-testület 8 igen szavazattal, 12 ellenszavazattal és 1 tartózkodással nem fogadta el."

Ezért ért meglepetésként az átépítés befejezése után egy évvel, 2007 novemberében kapott, a jelen munkára szóló felkérés, miszerint — a szerzői jog alapján — adnék javaslatot a főtéren újra felállítani tervezett I. Világháborús Hősi Emlékmű helyére.

A felkérésben szerepelt, hogy Vác Város Levéltárában is folytassak kutatást a fellelhető anyagok után. Dr. Horváth Ferenc igazgató úr készséggel és előzékenyen mutatott be minden — ezzel kapcsolatban fellelhető — anyagot, amit helyszíni felvételekkel, illetve általuk beszkenelt, CD-re írt dokumentációként megkaptam. Ezen dokumentáció legérdekesebb része az a két helyszínrajz, amelyeken a szerző, Cser Károly szobrászművész ábrázolta a téren — az általa elképzelhetőnek tartott — helyszíneket. (Külön érdekesség, hogy az egyiket egy eredetileg más célra készített helyszínrajzba rajzolta, aminek címe "Vásárcsarnokok elhelyezése - Constantin tér" (ma Március 15. tér) szabályozása volt. Cser Károly ezen a rajzon két helyszínt tüntetett fel. Az egyik az Eszterházy utca tengelyének meghosszabbítása, és a tölcseres tér szögfelezője általi metszéspont, a másik a Fehérek temploma előtti Szent József oszlop vonalában, attól keletre, a volt kolostor falától 18 m-re bekötözött hely, ami úgy mellesleg az eredetileg itt ábrázolt egyik vásárcsarnok helyére esett volna.

Külön érdekesség, hogy azután az emlékmű — a fentiekben részletezett helyszínek közül — mégsem került egyik helyre sem, erről a tényről, vagyis a tényleges helyről azonban sem írásos, sem rajzos dokumentum nem volt fellelhető.

Tanulmánytervünkben az elkészült tér fotóiba inzertáltuk az eredeti emlékmű tervrajzai alapján elkészített tömegmodell képét, mintegy megidézve, avagy illusztrálva azt a — soha nem létezett — látványt, amit — kétséget nem hagyva az okokról — maguk az emlékműállítók is elvetettek. Ma, sem a kialakult téralkotási szempontok, sem a kialakított térelemek nem tennék lehetővé a Cser Károly féle helyszínek használatát. Az Eszterházy utca tengelyébe álli-

tást már csak azért sem, mert az részben a feltételezett középkori városháza meglévő műemlék pincéjének egyik lejárata helyére esne. A Fehérek temploma mellé/elé kerülő helyzet ugyan az erősen egynézetű emlékműnek nem lenne rosszat, azonban a Szent József oszlopot elnyomná, másfelől a Fehérek templomát agresszív módon takarná. (Tervünk legelső változatainál, amikor a Szent Mihály templom — ásatások előtti ismereteink szerinti feltételezett helyén — páros pillérsorát szerettük volna mintegy jelképesen, de tömegszerűen megmutatni, heves ellenállásba ütköztünk, mondván, hogy a szándékunk szerint kialakuló "építmény" a Fehérek temploma látványát kedvezőtlenül tönkésgé, illetve akadályozná annak érvényesülését. Holott a legközelebbi pillérpár is majdnem háromszoros távolságra állt volna a templom homlokzatától, mint az emlékmű Cser Károly javasolta helye.)

A levéltári, a múzeumi és a magángyűjteményekben is fellelhető képek, illetve képeslapok alapján volt rekonstruálható az emlékmű eredeti helye. A fotorealisztikus és fotogrammetrikus szerkesztések alapján beazonosítottuk az emlékmű eredeti helyét, ami a jelenlegi városháza főbejárati tengelyvonában, a tér itteni szélességének cca. a felében volt megnevezhető. Tekintve, hogy a Pogány-Horler-féle terv erre a helyre egy nyolcszög alakú díszkutat tervezett, egyszerűen adódott a kérdés, hogy van-e, volt-e összefüggés az emlékmű nyolcszög alakú közép posztamense és a legutóbbi időben Testvérvárosok kútjaként elnevezett építmény között? A válasz egyértelműen igenlő, azaz Pogányék felhasználták az emlékmű alapját. A párhuzam pedig, a méretekkel is igazolható, és akkor itt lehet visszatérni az ezen írás elején tett megjegyzésre, nevezetesen a "Városkép-szekció" véleményére, amely grémium nem értett egyet azzal, hogy arra a helyre bármi is kerüljön. Jelen tanulmánytervünkben azonban, mi ezt a helyzetet is ábrázoltuk, már csak azért is, mert ez a legjobb visszajelzés az állítás helyességére, avagy helytelenségére. Kénytelenek voltunk akkor is, és most is meghajolni ezen vélemény előtt. A tér elemeinek ritmusán ugyanis valóban törést jelentett volna / jelentene az eredeti helyre történő visszaállítás.

Külön kell szólni arról is, hogy a Cser Károly javasolta másik két helyen — tekintve, hogy a Szent Mihály templomot feltáró ásatás azon helyekre nem terjedt ki, — újabb kutató ásatást kellene végbevinni, ami a tér életét újfent erősen korlátozná, és amiként azt már fentebb említettük a tér alatti középkori műemlék pince megközelítését és az abban működő étterem létét lehetetlenítené el.

Tervünk készítése során igyekeztünk a legkörültekintőbben eljárni. Ez alatt azt kell érteni, hogy a levéltárban fellelhető anyagokon túl, igyekeztünk teljes körűen áttekinteni az ezen kérdéskörben eddig készült (terv)javaslatokat, polémiákat, véleményeket. Mindemellett mi is megkerestünk jó néhány nagytekintélyű szakembert, hogy mondáná el, illetve írná le a hősi emlékműnek a Főterre való visszaállítása kérdésével kapcsolatos véleményét, természetesen a téren tett helyszínelésük alapján. Így Wehner Tibor művészettörténészt, aki a köztéri szobrok és emlékművek elismert szakértője, Makovecz Imre DLA Kossuth- és Ybl-díjas építész és Dévényi Sándor DLA Kossuth- és Ybl-díjas építész. Természetesen bemutattuk tervünket a megbízásunkban is megnevezett grémiumok előtt is, így a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal működtette Országos Műemléki Tervtanács előtt, a Magyar Képző- és Iparművészeti Lektorátus kihelyezett bírálóbizottsági ülésén résztvevő szakemberek előtt, illetve Vác Város Önkormányzatának a városi főépítész, Philipp Frigyes vezette Tervtanácsa előtt is. De közvetett vélemény-nyilvánítóknak tekinthetjük mindazon szakembereket, akik korábban — megbízás alapján, avagy önkéntesen — keresték az I. világháborús Hősi Emlékmű megfelelő helyét, felismerve annak fogyatékosságait, de helyválasztásukkal igyekeztek megoldást találni ezek csökkentésére, avagy kiküszöbölésére. Ilyeneknek kell tekintenem Jeney Lajos DLA Ybl-díjas építész Döntéselőkészítő tanulmánytervét, Vakli Gábor építész Mezei Attilával közös tanulmánytervi javaslatát, végül Illyés Zsuzsanna táj- és kertépítész tanulmányát is.

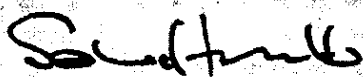
Végtelenül szomorú, ha egy megbízásra adható válasz végösszességében negatív. Jelesül az, amikor a feltett kérdésre adható válasz nemleges. Amikor azt kell mondani, hogy a vizsgálat tárgyaként feltett kérdés szakmailag nem teljesíthető. És itt a hangsúly a "szakmailag" szón, avagy a szakmaiságon van. Tökéletesen értem, hogy ez a kérdésnek csak az egyik fele. A másik fele a hősök előtti tisztelet, a megbecsülés, illetve eleink döntésének figyelembe vétele. Mindezekkel együtt is meggyőződésem, hogy a döntést az egész tekintetében kell meghoznunk. Ezt legélesebben és legtisztábban Makovecz Imre fogalmazta meg: "Egy olyan korban, amikor a magyarság történelmét újra átírják, meghamisítják, s a környező utódállamok újnacionalizmusa újra hangosabb, nem szívesen írom le, hogy az emlékművet ne hozzák vissza a térre." De ezt követően mindjárt javaslatot is ad: "Határozott véleményem mégis az, hogy méltó helyre, fák között kell felállítani."

Valójában a kimondható döntés felett érzett keserű helyzet késztetett bennünket arra, hogy a kimondható és kimondandó *nem* mellé valamit állítanunk

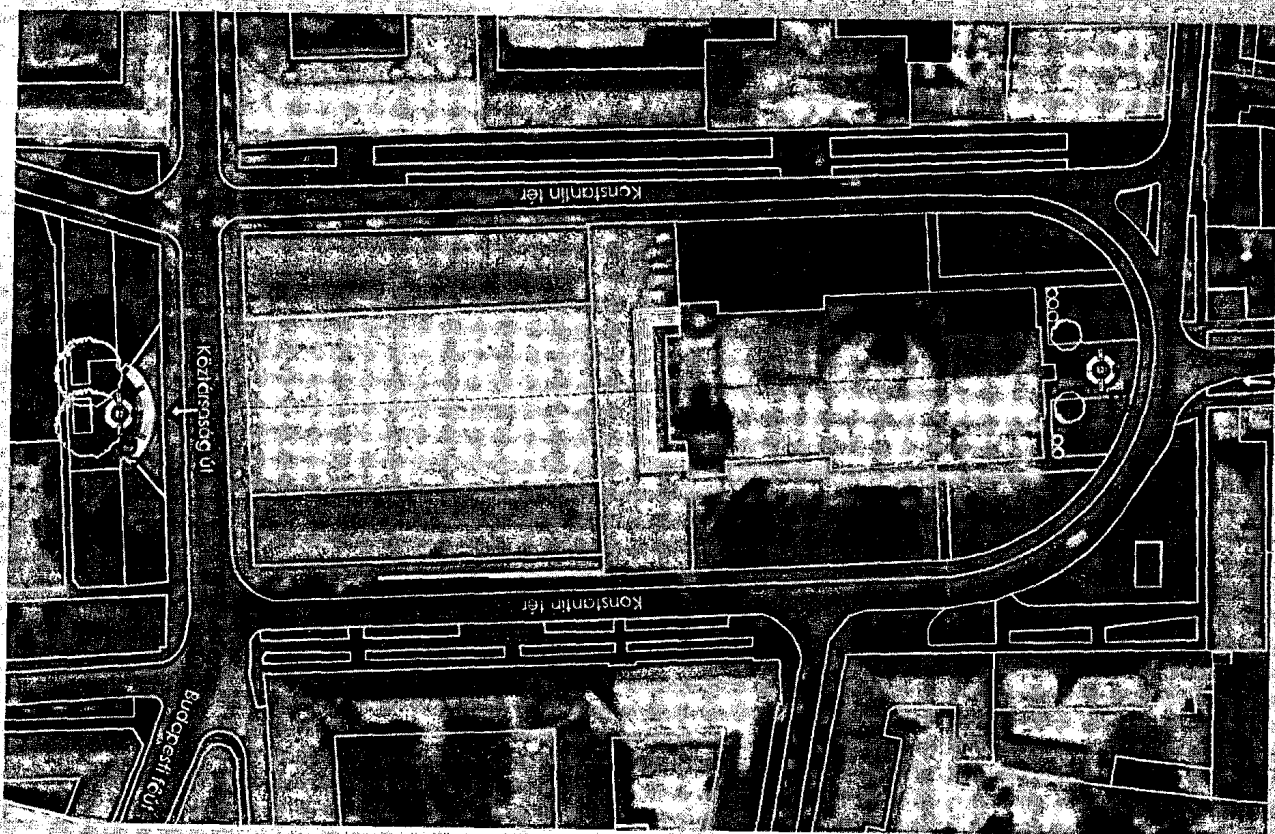
is kellene. Ezért is történt, hogy a már ismert javaslatokon túl mi is tegyük meg ajánlásunkat a fentiekben is részletezett hibák csitítása mellett. Erre mi két javaslatot tettünk. Mindkettő a Konstantin teret érinti, és mindkét megoldás a Dóm szimmetria tengelyébe esik. Az egyik a Püspöki palota melletti íves lépcsősorral szegélyezett, kiemelt teresség, a másik az altemplom lejárata előtti félköríves terület. Az utóbbit mi feltétlenül jobbnak találjuk, mert a szobor ezen a helyen magától értetődően egynézetű lehet, miközben a félköríves körüljárás a szükségesnél nem több rálátást biztosít. Az ezzel kapcsolatos vizsgálódásunk kitért arra is, hogy milyen lehet a látvány távolról. Nevezetesen arról a magaslatról, ahonnan a 2/A jelű út felől érkezve az ember először pillantja meg a székesegyházat. Végül arról is kell szólni, hogy ez a helyzet megoldást kínál az eredetileg sem megoldott, a hősök neveit tartalmazó táblák egy helyen történő elhelyezésére is, mert erre a legalkalmasabb a Dóm fala. Elképzelésünket bemutattam Dr. Beer Miklós püspök úrnak is. Az ő elfogadó véleményét tervünkhöz ugyancsak mellékeljük. De itt kell utalni Dévényi Sándor Kossuth- és Ybl-díjas építész véleményére is, aki erre vonatkozóan "Javaslat"-ában így ír: "A belváros megtekintése után egyik lehetséges helyszíneként a székesegyház mögötti, a kriptalejárat előtti területet alkalmasnak tartom, úgy, hogy az emlékmű az utca tengelyében legyen."

Végezetül utalnom kell a KÖH előzetes szakhatósági állásfoglalására is, ami az "eredeti" helyszínen, azaz a Március 15. téren történő felállítást ugyancsak ellenzi, de ami — Vakli Gáborék Duna-parti elhelyezési javaslatát előnyben részesítve — ezen elképzelést, illetve helyszínt is elfogadhatónak tartja.

Budapest, 2008. június 25.

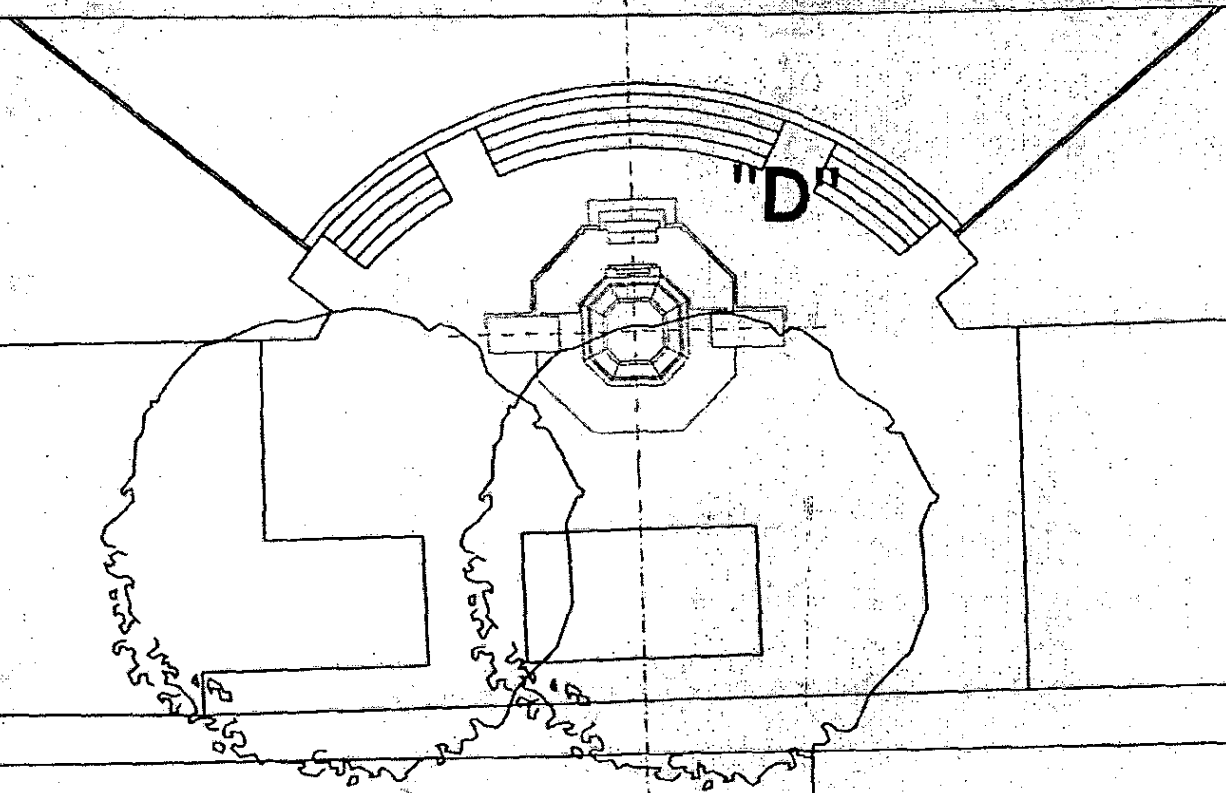
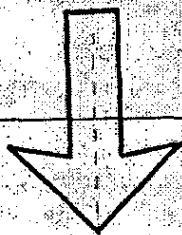

Sáros László DLA
Ybl-díjas építész

Konstantin tér

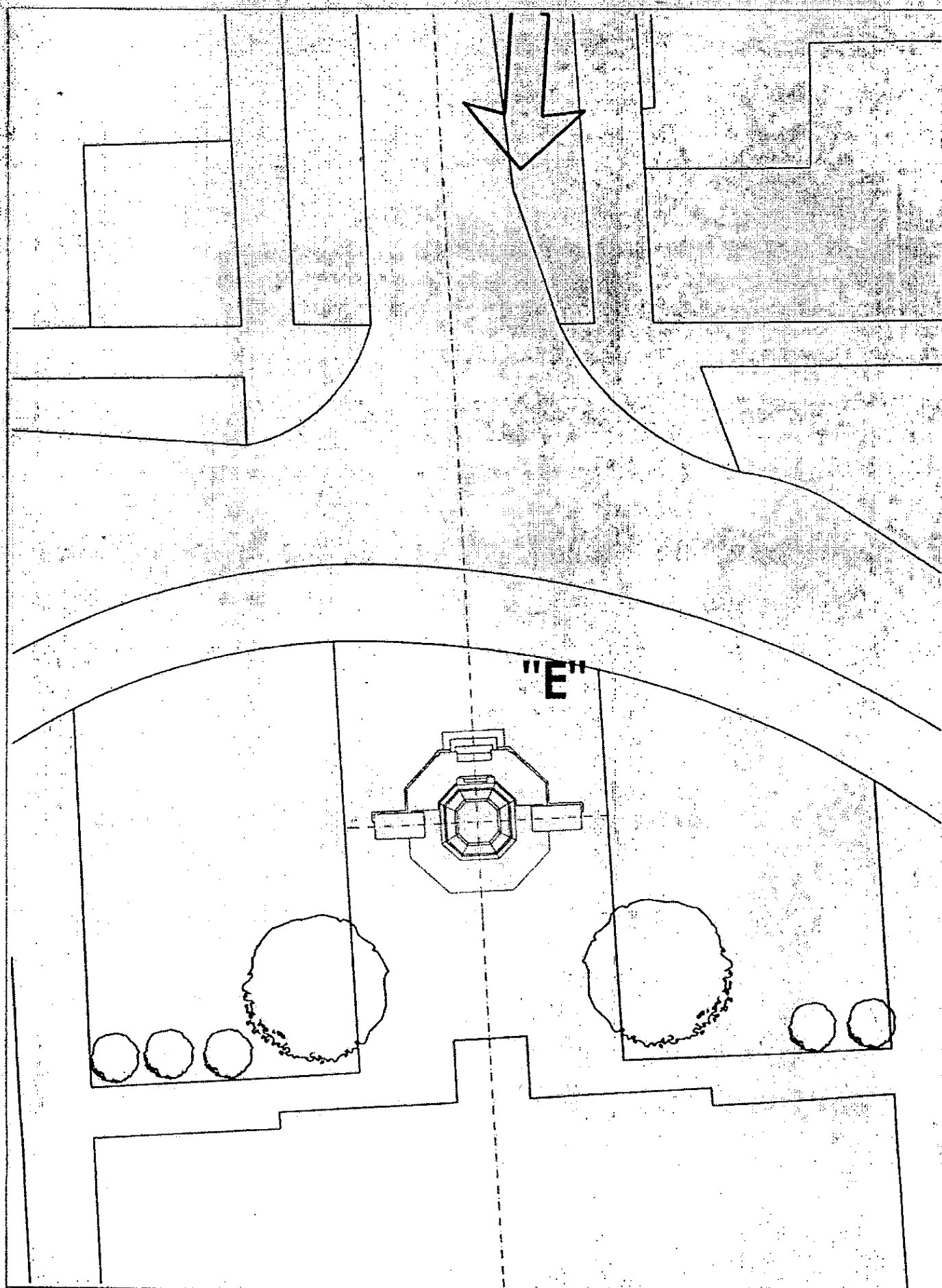
Köztársaság út

"D"

Püspöki palota előtt

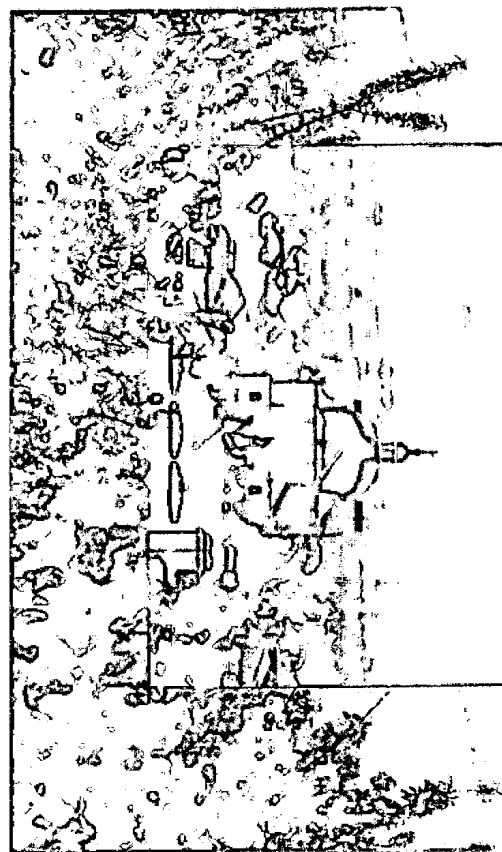
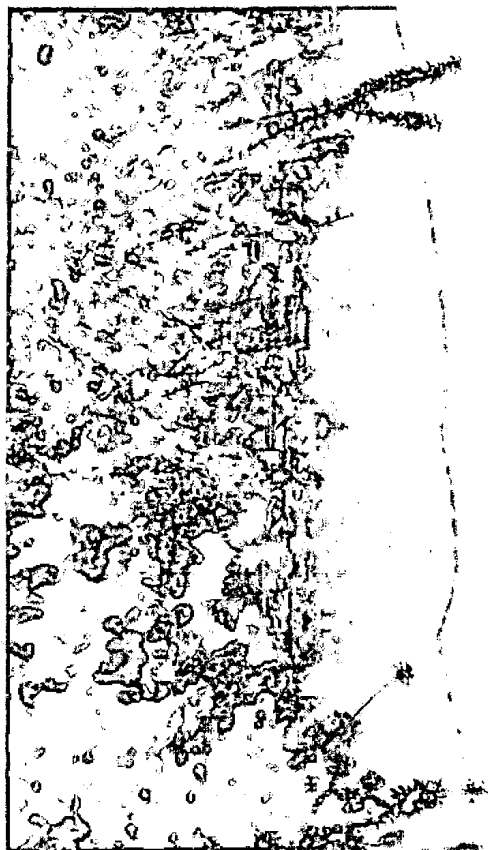

"E"

Dóm észak-keleti homlokzata (apszisa) előtt

JÁMBOR ANDREA ELHELYEZÉSI JAVASLATA

KÖZTERÜLET-RENDEZÉS
VÁC, KONSTANTIN TÉR
TANULMÁNYTERV

2009. DECEMBER

TERVEZŐ:

2601 VÁC PF 385

JÁMBOR ANDREA OKL. ÉPÍTÉSZMÉRNÖK

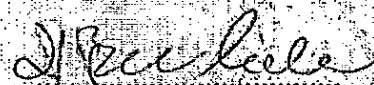
30/211-7614

TANULMÁNYTERV

Vác, Konstantin tér közterület-rendezése

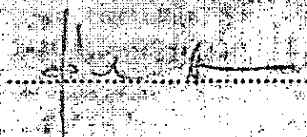
Megbízó:

Váci Egyházmegyei Hatóság
Dr. Beer Miklós megyéspüspök
2600 Vác, Magazzi tér 1.

Tervező:

Jámbor Andrea
okl. építésmérnök É 13-0065
2601 Vác, Pf. 385.

Tartalomjegyzék:

Címlap		
Adatlap		
Tervezői nyilatkozat		
Műszaki leírás		
Tervrajzok:	E-0 a tér jelenlegi állapotának helyszínrajza	m=1:1000
	E-1 a javasolt térrendezés helyszínrajza	m=1:1000
Fotódokumentáció a tér jelenlegi állapotáról		
Grafikák a rendezés utáni elképzelésekről		

A tér meglévő és tervezett növényállománya vonatkozásában
Illyés Zsuzsanna táj- és kertépítész biztosított szíves helyszíni szakkonzultációt.

A köz- és díszvilágítással kapcsolatban Kiss István városi főenergetikustól kaptam szíves tájékoztatást.

Közlekedés-tervezési tanácsadó Jámbor László okl. közlekedés-, városépítő- és vízépítő-mérnök volt.

2009. december

TERVEZŐI NYILATKOZAT

Vác, Konstantin tér közterület-rendezése tanulmánytervéhez

Alulírott Jámbor Andrea, a Pesti Megyei Építész Kamara által vezetett Tervezői Névjegyzékben a lent jegyzett számon nyilvántartott építész tervező kijelentem, hogy a fent nevezett objektum tervezését illetően

- o a terület rendezését elsősorban a közlekedés és parkolás, a kertépítészeti kialakítás, a közterti szabványok, a burkolatok és utcabútorok, a terület körbevevő épülethomlokzatok alkotta tértalak színvilága, valamint a köz- és díszvilágítás vizsgálatával illetve szükség szerinti módosításával terveztem, több útemre is bontható megvalósulással
- o a környezet jellemzően zárt sorú beépítésű, nagytelkes, kis beépítettségű - a csatlakozó kis utcák felé kistelkes, nagy beépítettségű - kialakult építménymagasságú, központi vegyes terület
- o az általam tervezett építészeti-műszaki megoldás megfelel a vonatkozó jogszabályoknak, általános érvényű és esetj előírásoknak
- o a jogszabályokban meghatározottaktól eltérés engedélyezése nem szükséges
- o az alkalmazott műszaki megoldás az Étv. 31. § (2) bekezdés c)-h) pontjában meghatározott követelményeknek megfelel
- o a tervezés során a városi főépítéssel, a KÖH területi felügyelőjével, valamint az érdekelt közmű-szolgáltatókkal részben (TIGÁZ) egyeztettem
- o jelen tanulmányterv Vác Város Építési Szabályzata 4. §-ában leírtaknak megfelelő tervfajta (KÜRT) tanulmánya, amely a hatályos városrendezési terveket figyelembe véve készült
- o kijelentem továbbá, hogy a tervezésre jogosultsággal rendelkezem, a névjegyzéki bejegyzésem megújítását bizonyító döntés egy másolati példányát mellekelem.

Vácutt, 2009. december 14-én

Jámbor Andrea
okl. építésmérnök

PEST MEGYEI ÉPÍTÉSZ KAMARA

Budapest, V. kerület Városház u. 7.
e-mail: pimek@axelero.hu

1364 Bp. Pf. 90.

235-0693, 235-0694 /Fax: 266-25-86
www.pmek.hu

Iktatószám: 0820251/2008
Ügyintéző: Gera Orsolya

Tárgy: Jámor Andrea „E” jelű teljes körű építész
tervezői fokozatba sorolása

HATÁROZAT

Jámor Andrea 2133 Szódliget, Akácok út 36. sz. alatti lakost (anyja neve: Kalapos Judit, született: Budapest, 1965. 02. 23., szakképzettsége: oklevél száma: okleveles építész mérnök, 67/1989.) a Pest Megyei Építész Kamara által vezetett Tervezői Névjegyzékben építészeti szakterületen

E/13-0065

nyilvántartási számra bejegyzem.

Ötvenként, a külön jogszabályban meghatározott továbbképzési feltételek teljesítését igazolnia kell! Tájékoztatom, hogy a határidőig történő teljesítés igazolásának elmulasztása – a 104/2006. (IV. 28.) Korm. rendelet 14. § (1) és 16. (1) d) pontjai alapján – a tervezői névjegyzékben való törést vonja maga után. Az igazolások teljes körű bemutatása esetén a továbbképzési időszak újra kezdődik.

A továbbképzés teljesítésének igazolása a kérelmező feladata!
A továbbképzési időszak 2008. május 26. napjával indul.

Tevékenységi köre:

- Építmények teljes körű építészeti tervezése,
- a jogszabállyal védetté nyilvánított építménnyel kapcsolatos, valamint jogszabállyal védetté nyilvánított területen (világörökség, műemléki jelentőségű területen, műemléki környezetben, tájvédelmi vagy helyi védelem alatt álló területen) új építmény létesítésével és meglévő építmény tömegét megváltoztató átalakításával kapcsolatos építészeti – műszaki tervezési tevékenység.

Felhívom a szíves figyelmét arra, hogy a bejegyzett adataiban bekövetkezett változást 8 munkanapon belül írásban köteles a Pest Megyei Építész Kamarához bejelenteni.

Határozatomat a tervező- és szakértő mérnökök, valamint építész kamaráiról szóló 1996. évi LVIII. törvény 3. § (1) bek. a) pontja és a 42. § (2) bekezdésében biztosított jogkörömben hoztam meg, a 103/2004. (IV. 28.) és 104/2006. (IV. 28.) Korm. rendeletek alapján, figyelemmel a 2004. évi CXL. törvény előírásaira, valamint a MEK Névjegyzéki Szabályzatára.

A 2004. évi CXL. törvény 128. § (2) bek. a) pontja alapján, a határozat jogerős.

Budapest, 2008. május 26.

Enőli értesítés: 1) Kérelmező
2) Irattár – Helyben

TERVEZŐI NÉVJEGYZÉKI BEJEGYZÉS MÁSOLATA

MŰSZAKI LEÍRÁS

a

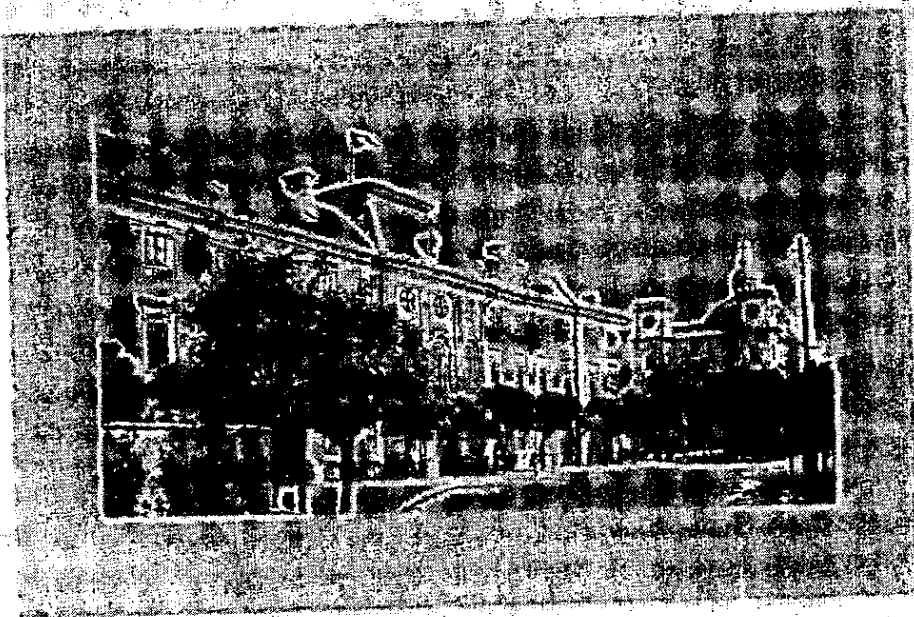
Vác, Konstantin tér
közterület-rendezése
tanulmánytervéhezElőzmények, tervezési program

A város ún. világi főtere, a Március 15. tér közelmúltbeli megújulása után indokoltnak látszik a csaknem kétszázötven éves egyházi főtér, a Konstantin tér városképi vizsgálata illetve rendezése is. A Konstantin tér központi szigete egyházi tulajdonban van - a közutak az Önkormányzat tulajdonát képezik -, a környező épületek is jórészt egyházi tulajdonú épületek. A megbízó Egyházmegyei Hatóság jelen tanulmánnyal kívánja a tér rendezésének gondolatát elindítani, s a város mint ez ügyben várhatóan későbbi partner felé a felmerült problémákra és a javasolt módosításokra a figyelmet felkeltani.

Egy kis történeti áttekintés

A középkorban ez a terület jórészt kertes, mocsaras rész volt, ami elválasztotta a vár alatti magyar települést a jelenlegi főtér helyén élő Német várostól.

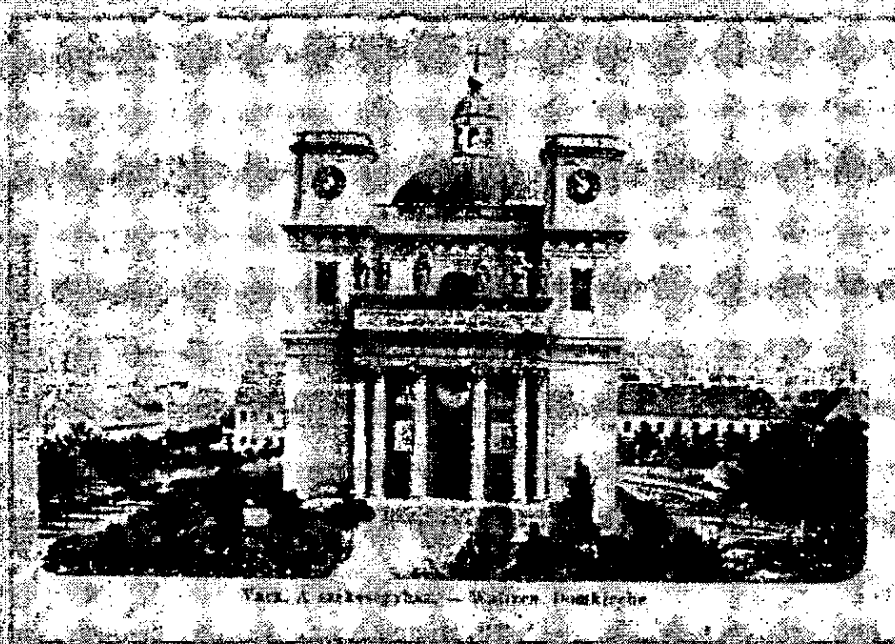
A török idők után a Duna fölött magasodó részen Althann Frigyes formálni kezdte az új püspöki palotát. A környéken lakóházak is szaporodtak, melyeket aztán elnyeltek a nagy intézmények, mikor kialakult a tér koncepciója. Ezt végső soron Eszterházy Károly püspök határozta meg az új székesegyház helyének kijelölésével; mögötte káptalani épületek, kétoldalt egyházi oktatási intézmények, szemben a püspöki palota övezik a teret.

A tér középső részét több alkalommal parkosították, de a „Nagytemplom” impozáns, monumentális megjelenése hangsúlyozására feltétlenül jobb a jelenlegi, az épület előtti nagy, „üres”, burkolt felület.

A közterület nevét Schuster Konstantin püspök után kapta; arányos méretével, zárt beépítettségével igen harmonikus összképet ad.

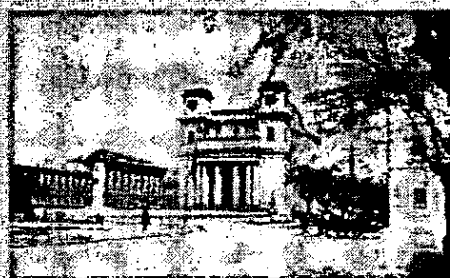
A város egyházi főtere alakult tehát itt ki a 18. században, immár teljesen elkülönülve a civil élet központjától.

Váci. A székesegyház – Váci. A székesegyház

A tér középvezetőjében állt több évtizedig a szovjet hősi emlékmű, amit az 1956-os forradalom napjaiban a váciak ledöntöttek. A forradalom leverését követően ezt újraállították, és véglegesen csak a rendszerváltást követően bontották el.

A szocializmus évtizedeiben a volt egyházi oktatási intézmények részben állami iskolaként működtek, de a rendszerváltás óta a zeneiskola kivételével – ismét egyházi funkciójú a tér összes épülete.

A felmerült problémák és a rendezési javaslatok leírása

t e m a k ö r p r o b l é m a

1. Közlekedés és parkolás

1.1.

nagy sebességű gépkocsi-forgalom

j a v a s l a t

a közút szélességének szűkítése;
a tér „bejáratánál” az útburkolat
~5 cm-es szintváltása, emeléssel;
a buszmegálló áttervezése, azok
hosszában ún. „járda-félszigetek”
kialakítása

1.2.

rossz minőségű útburkolatok

az aszfalt burkolat feltörése, az
alatta meglévő, régi macskakő-
burkolat felszedése, majd újra-
fedtetése;
a járdákon a meglévő aszfaltozás
helyett új, egyszínű betonelemez
burkolat lerakása

1.3.

kovés parkolóhely, a jórókón álló,
parkoló gépkocsik

Új, a közúttal párhuzamos, a
szélső jórók mellett, felszíni
parkolóhelyek kialakítása;
a tér közepénél, szintenként
kb. 200 gépkocsi parkolására
alkalmas mélygarázs megépítése;
az ehhez való lejárás céljából a
kollégium előtti, kétsávos
körforgalom kiépítése (a belső sáv
a le- és feljáró rőmpókó, a külső
sáv pedig a közútsávság út és a
Budapesti főút továbbmenő
forgalmáé);
a mélygarázshoz gyalogos le- és
feljáró a tér délkeleti oldalán
meglévő zöldterületbe "osztatva"

1.4.

kialakulatlan - illetve veszélyes
gyalogos közlekedés, a jórók és a
zöldterületek összemosódása

az egyházi tulajdonú terület
határát jelző, a zöldterület és a
burkolt felületek határán lévő
kőbabák közötti lánc valamint a
hiányzó babák újra-elhelyezése;
a tér délnyugati oldalán, a
díszburkolatos rész szélén lévő
babák közötti láncok levétele;
az iskolaépületek előtti jórók
szélesítése: a jelenlegi két
járdarész és két zöltsáv helyett
3,0 m járda + 3,0 m zöltsáv + 1,5
m járda (a parkoló gépkocsikból
való kiszállásra) megvalósítása; a
zeneiskola előtti járdaszigetnek a
járdába való "beolvasztása";
a gyalogátkelőhelyek kijelölése az
útfest 3,0 m-es szakaszainak a
járdaszintre való emelésével

2. Kertépítészet

2.1.

az épületek előtti ostorfák nem
lettek visszavágva a megfelelő
módon, így azok nyáron teljesen
eltakarják a homlokzatokat

majdnem a teljes ostorfa-állomány
lecserélése (a Kispréposti Palota
kertje előtti 4 fa kivételével), a
jövőben feltételezve a megfelelő
gondozást

2.2.

az ostorfák közötti két sávénysáv
sok helyen hiányos

az új ostorfák között, egy sávban
új fagyalsávénny kiültetése

2.3.

a Nagytemplom oldalait övező
fűjék rendezetlenek, kiszáradtak

a homlokzati falakhoz is túl közel
lévő, összes fűja kivágása

2.4.

a templom keleti sarkánál egykor
megvolt tiszafa hiányzik

a hiányzó tiszafa pótlása az
északi sarok mellett még meglévő
tiszafa helyének a szimmetria
szorinti figyelembevételével

2.5.

a Püspöki Palota előtt álló cukor-
juhar csonkolt és beteges faj

a cukorjuhar kivágása;
a közelében és az átellenben lévő
tiszafa valamint a két, középen
álló vérbükk megtartása

2.6.

a tér több helyén szervetlenül nőtt
ill. koncepció nélkül ültetett cserje

a templom északnyugati oldalán, a
kőbábok közötti mahónia-savény
eltávolítása;
a palota előtti gyepes területen és
a tér rózsakertjének egyik oldalán
benőtt kuszaborókák kivétele

2.7.

a nagyobb léptékű, a templom
léptékéhez jól illeszkedő hársfák
nem alkalmazkodnak eléggé a
templom homlokzati ritmusához

a meglévő hársfák megtartása egy
kivétellel, helyette egy előnevelt
hasonló nagyságú hársfa ültetése,
majd jövőbeni gondozásuk

2.8.

a kollégium előtt álló, nagy
méretű, lombos fa a távlati
elképzelésben megvalósuló mély-
garázs lejárójaként is tervezett
körforgalom helyén van

az említett fa helyett a tervezett
körforgalom melletti, a tér felé
eső zöldszigetben új, előnevelt,
hasonló méretű lombos fa
beültetése

3. Köztéri szobrok

a tér monumentalitásához képest
kevés a köztéri szobor, szinte a
templom oszlopcsarnoka fölötti
épületszobrok a leguralkodóbbak,
a szobrok nincsenek koncepcionális
kapcsolatban az épületekkel illetve
a térszervezéssel

mivel egykor a templomtér és a
palota kertje is az épületekhez ill.
azok tengelyeire szervezett,
geometrikus szerkesztésű lett
volna (ld. a következő oldalt), és
ez az úgynevezett egyházi főtér -
ellentétben a Március 15. térrel,
az ún. világi főtérrel, amely két
útvonal találkozásából nőtt tér -
kifejezetten térként tervezett, a
székesegyház monumentalitását
tükröző tér, jelen tervezés során
is igyekeztünk a köztéri szobrok
valamint a növényzet kiemelkedő
elemeinek elhelyezésével illetve a
burkolt területek és zöldfelületek
kialakításával ezt a geometrikus
szerkesztést átörökíteni, így a
templom épületéből kivetített
tengelyeket erősíteni;
a Szent István szobor középső
tengelybe helyezése

3.1.

3.2.

a jelenlegi, a Szt. István szobor előtti országzászló helyett - hisz a dunaparton immár helyreállítva áll az eredeti országzászló - a szobor új helye mellett, kétoldalt Vác város illetve a Váci Püspökség zászlójának elhelyezése

3.3.

a tér középső részén lévő két, 20. század eleji spóter szobor (Szt. Mária és Szent József) áthelyezése a püspöki palota kertjébe (a templom szoborgalériáján is szerepelnek, ezért talán jobb hely lesz számukra a palotakert)

3.4.

előzmény:
a Pilgram-féle, előző oldali terven is látható négy, a székesegyház és a palota közötti részen elhelyezett építmény, talán szobor

ugyanazon középső részen a barokk kor négy jelentős püspöke - a két Althann, Eszterházy Károly és Migazzi Kristóf, akik egyben a 18. század legnagyobb építői is voltak - új szobrának felállítása a helyszínrajz szerint szerkesztett helyekre

3.5.

a székesegyház kereszthajójának tengelyében, mindkét oldali díszburkolatos kiteresedés;
a területeken emlékművek illetve más köztéri szobrok elhelyezése: a Gosparik utcai oldalra, ahol terület mélysége is nagyobb, és az utcából való rálátás is biztosított, javasolt a közelmúltban oly hanyatott sorsú I. világháborús emlékmű felállítása;
a kiteresedések segítségével az oldalkápolna valamint a sekrestye megközelítése is frakventáltabb

3.6.

előzmény:
a tengelyek irányára szerkesztett vonalvezetés, valamint az ezekből, az utak kettényílásával kialakuló kiteresedések már a Pilgram-féle elrendezésben is felfedezhetők

a templom hossz tengelyében, a Báthori utca felőli oldalon, az attemplom lejárata előtt szintén kisebb, burkolt felületű tér kialakítása, itt a nagy reneszánsz püspök, Báthori Miklós szobrának (mellszobrának) megalkotása

3.7.

a kollégium előtti Vak Bottyán szobor a málygarázshoz tervezett körforgalom területébe esik

Vak Bottyán lovas szobrának áthelyezése a leendő körforgalom közepére tervezett zöldfelületbe

4. Burkolatok, utcabútorok

4.1.

az úttestek és járdák burkolatáról az 1.2. pontban tettünk említést

4.2.

a tér meglévő díszburkolatának a mélygarázs alkészülte céljából való felszedése, majd a garázs-építés utáni visszafektetése

4.3.

a tér délkeleti oldalán, a belső járdában lévő, a viszonylag nagy szintváltást áthidaló, elnyújtott három lépcsőfok bizonytalan gyalogos közlekedést eredményez

egyszínű, semleges hatású díszburkolat lerakása a templom oldalainál megvalósuló, az épület-tengelyekre szerkesztett, új kiteresedésekre

4.4.

a fargyalt szintkülönbség szintén három, de csak a térre bevezető, középső járdarész szélességében kialakítandó lépcsőfokkal való áthidalása;

a rózsakert szélességének a volt lépcső vonaláig való megnövelése, ezen a vonalon, a zöldterület és a járda határán történő szintváltás

4.5.

a meglévő utcabútorok részben használhatatlanok, megrongáltak

a mélygarázs mind gépjármű-le- és felhajtójának, mind gyalogos le- és feljáróinak csúszásgátló, temperált felületű kialakítása elsősorban azért, hogy az ezek fölött egyéb esetben szükséges műszaki felépítmények zavaró látványát (a tér és a templom monumentalitása valamint a köztéri szobrok érvényesülése szempontjából) elkerülhessük

a padok viszonylag jó állapotban vannak, ezek megtartása illetve kisebb javítása, majd a tervezett helyekre való áthelyezése; az új kiteresedésekre új, a meglévőkkel lehetőleg azonos típusú padok elhelyezése; a jelenlegi szeméttartók cseréje hasonló típusú, öntöttvas szeméttartókra, majd általában a zöldfelületek járdák melletti széleire való kihelyezése (a mélygarázs várható forgalma miatt a személy le- és feljárakhoz min. 2-2 db!)

4.6.

több helyen is láthatók a téren ún.
zavaró látványt keltő elemek

a már nem működő- illetve felszín
alatti kivitelben is megváltoztatható
elektromos dobozok eltávolítása;
a volt, de megrongált diszvilágítás
tartószerkezeleinek elbontása;
a narancsszínű homoktartó tárlók
helyett más, kevésbé hivalkodó
megjelenésű homoktartók (pl. a
környezetben megbúvó színű, fa-
anyagú tárlók) elhelyezése;
a közlekedési tábláknak lehetőség
szerint egy- ill. kevesebb oszlopon
való elhelyezése;
a tájékoztató jellegű tábláknak a
tér hangulatához illő színűvé,
léptékűvé, minőségűvé és
mennyiségűvé való tétele;
a városi tájékoztató térképhez pl.
a városháza falán lévő, mészke
tábla szolgálhat mintául;
a gépkocsi-parkoló automatákat
nem szükséges külön, közel 1 m²
felületű táblákkal is jelezni;
a gyerekek úttesten való át-
szaladására figyelmeztető tábla a
Michelin céget reklámozandó(!)
igen feltűnő színű és nagyméretű;
a buszmegállókban jelenleg lévő,
országosan szokásos táblákat ki-
 lehetne cserélni helyi, speciális
kialakítású táblákra;
a tér egyes sarokpontjain az
elektromos légvezetékek számára
szolgáló rozsdás acél villany-
oszlopok éktelenkednek, a
vezetékek földkábelrel való ki-
váltása és az oszlopok elbontása

5. Az épülethomlokzatok színdinamikája

szinte minden homlokzat az okor
árnyalataiban játszik, ettől túl
egyhangú a tér színvilága;
egymáshoz közeli ill. egymással
szemközt álló épületek majdnem
ugyanabban a színezésben vannak;
a Karolina Iskola homlokzat-
festésének két színe egymáshoz
túl közeli árnyalatú

megoldandó az egész tér épület-
homlokzatok alkotta tértalainak a
színdinamikája, pl.:
a Piarista Gimnázium homlokzata
túl sötét árnyalatú - a nagyobb
felület világosabb színeket kívánl;
a Piarista Rendház, a Kisréposti
palota és a Plébánia festése jó, a
kanonoki házaké már kevésbé, itt
világos színek lennének egyen-
súlyban az épület léptékével;
általában gazdagabb színvilág

6. Köz- és díszvilágítás

6.1.

a közvilágítás jelenleg is meg-
oldott, ezzel különösebb gond
nincs, bár kissé kevés fényt ad

a közvilágítást adó kandaláberek
karbantartása;

a tér határoló falait képező
épülethomlokzatokra új, a piarista
rendház Köztársaság út felőli
oldalán lévővel azonos kivitelű,
konzolos világítótestek fel-
szerezése

6.2.

a díszvilágítás csak részben jó, a
Nagytemplom oszlopcsarnoka és a
Püspöki Palota világítása működik,
mert az oszlopcsarnokban magasán
vannak a világítótestek, a palota
épületét 2000-ben készült, új, a
földbe süllyesztett, úgynevezett
toposó lámpák világítják meg,
kerítése baltiveinek díszvilágítása
pedig a palotakerítől, belülről
történik, így ezeket nem rongálták
meg

e meglévő és működő dísz-
világítási elemek karbantartása

6.3.

a hozzáférhető díszvilágítási
szerkezeteket nagyrészt ellopják
illetve megrongálták

a Nagytemplom díszvilágításának
a főhomlokzat előtt kétoldalt, a
díszburkolaton lévő, a köz-
világításra szolgáló kandaláberek
vonalában elhelyezendő, hasonló
kivitelű kandaláberekre szerelt
reflektorral, valamint körben az
épület körül a zöldterületekbe
beépítendő, a felszín alá
süllyesztett világítótestekkel való
megoldása

6.4.

a meglévő szobroknak sincs külön
megvilágítása

az átelyezendő Szt. István és Vok
Bottyán szobroknak, valamint az
újjonnan a tér már említett
pontjaira kerülő szobroknak és
emlékműveknek a szükséges
erősségű illetve mennyiségű, ún.
toposó lámpákkal, esetleg
állítható irányú reflektorokkal
való megvilágítása

A fentiekben tárgyalt problémák és javaslatok lehetőség szerinti helyét jelzik az azoknak megfelelő
számozások a következő oldalakon található, a jelenlegi állapotot, illetve a tér tervezett rendezése utáni
állapotot ábrázoló helyszínrajzokon.

A tervezett helyszínrajzot színezetten is bemutatnom, hiszen ez mutatja leginkább a tervezett változások és módosítások után elképzelt állapotot:

világos homokszín

a burkolt, gyalogos közlekedésre szolgáló felületek

világosszürke szín

a macskakövel burkolt ültetők

világoszöld szín

zöldterületek

olajzöld szín

fák

narancs szín

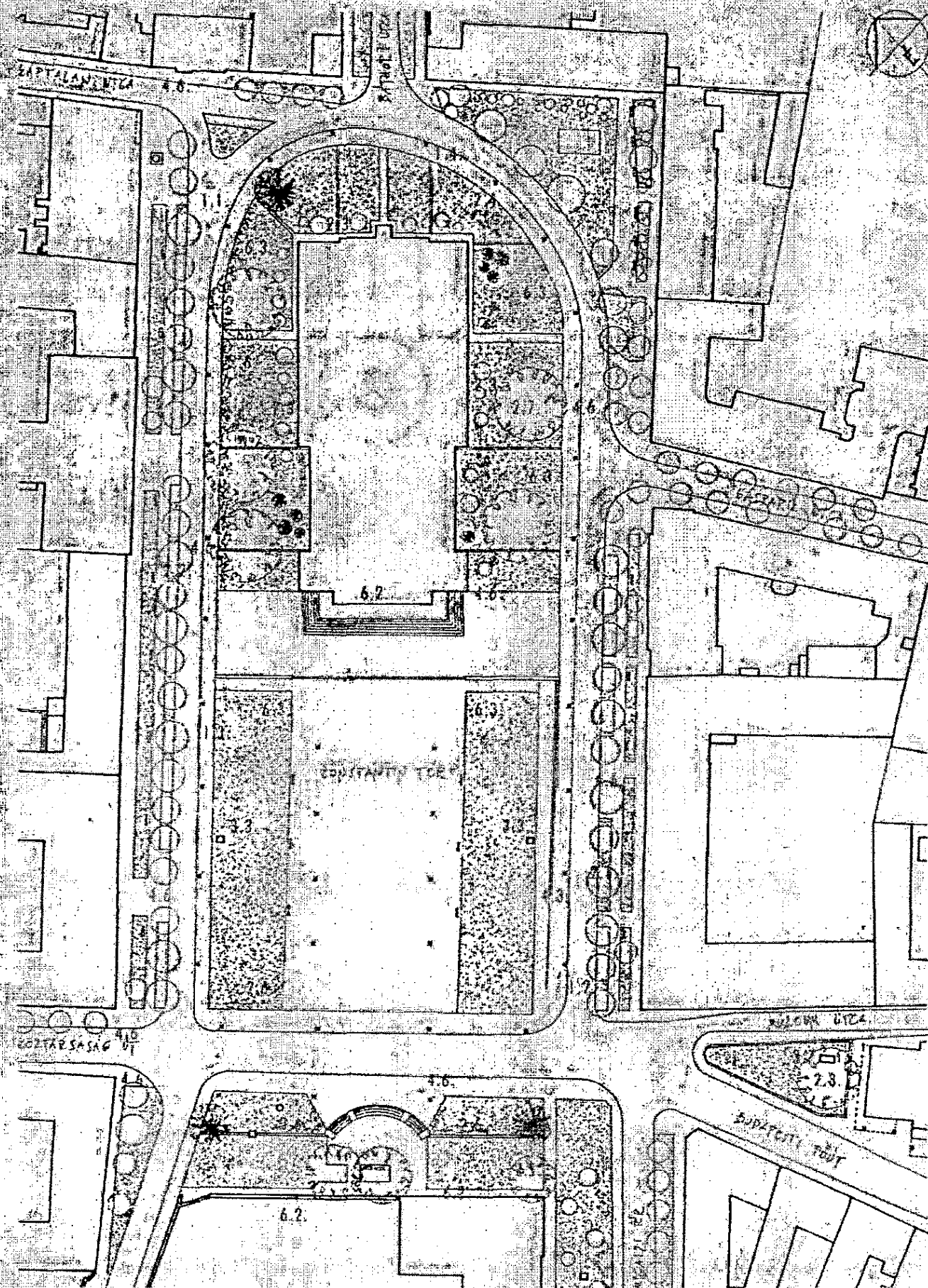
a köztéri szobrok illetve emlékművek

rozsdavörös szín

a két zászló

A tanulmány záró részében a jelenlegi állapot néhány fotója, valamint közvetlenül utánuk egy-egy, mindig a fotóval megegyező nézőpontból készült, a tér tervezett rendezése utáni állapotot ábrázoló grafika látható.

Jámbor Andrea
építész tervező

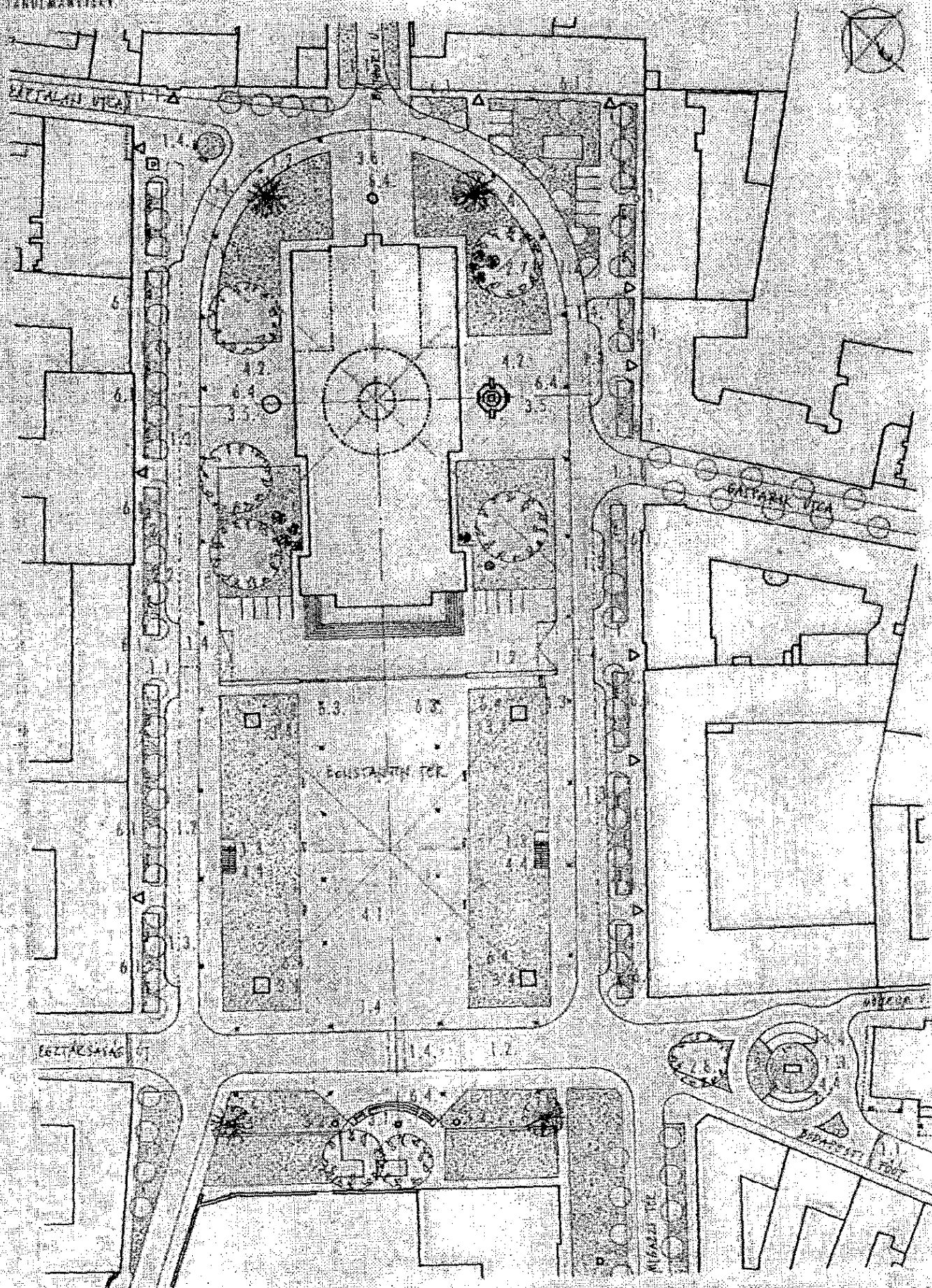
E-0

A TÉR JELENLEGI ÁLLAPOTÁNAK HELYSZÍNRAJZA

M = 1:1000

2009. DECEMBER

TERVEZŐ: JÁMBOR ANDREA OKL. ÉPÍTÉSMERNÖV

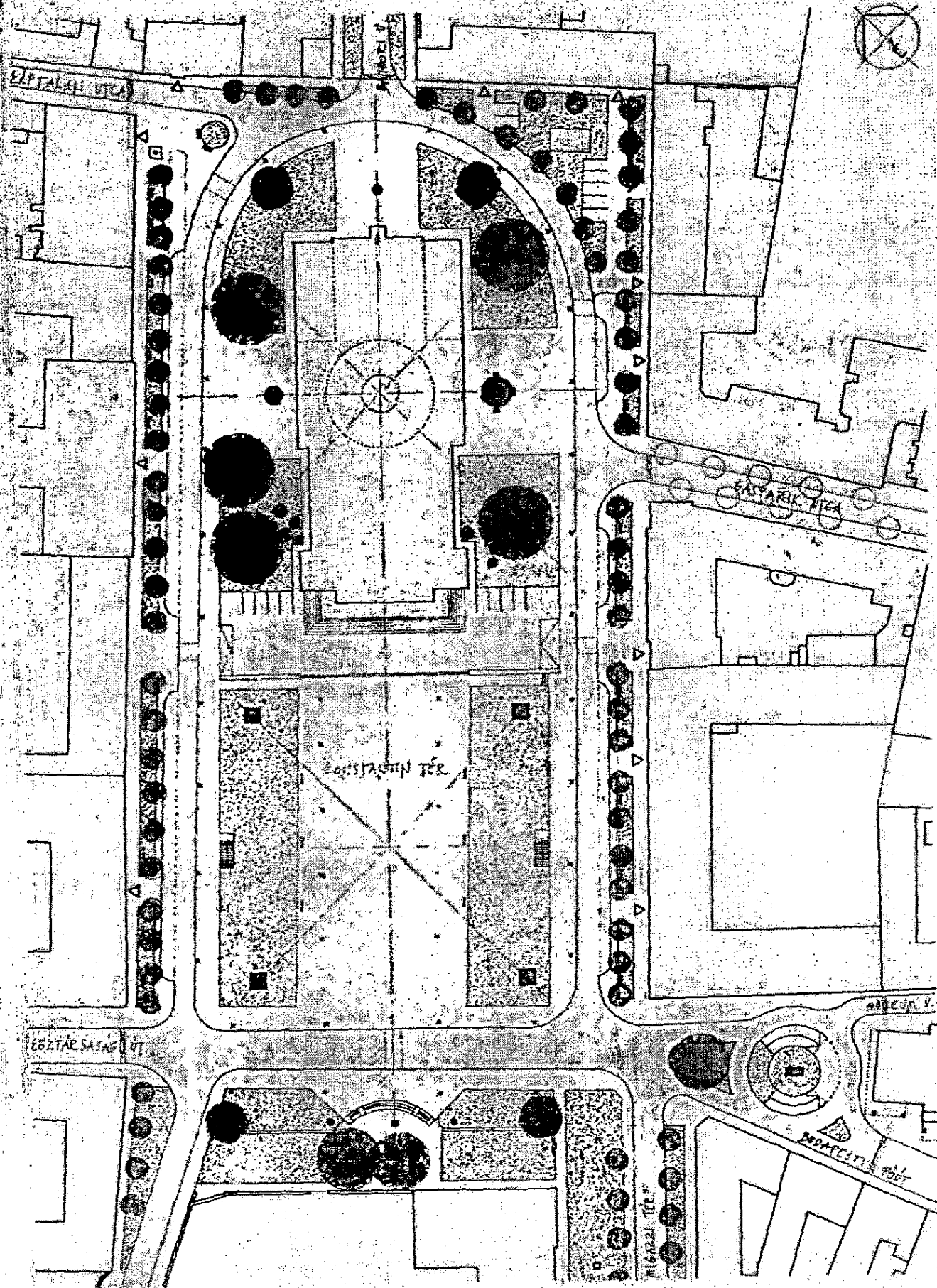
E-1

A JAVASOLT TERRENDEZÉS HELYSZÍNRAJZA

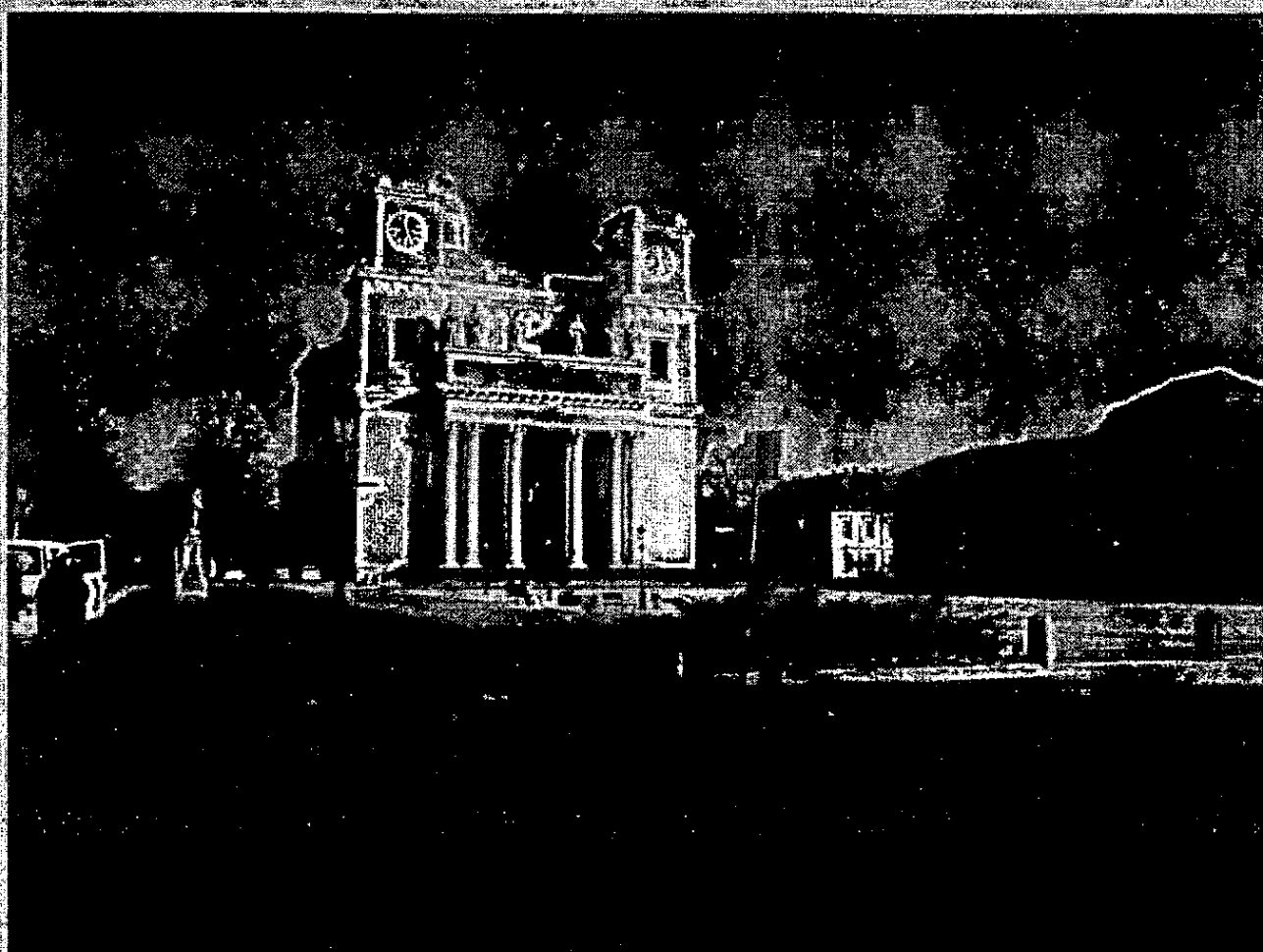
M = 1:1000

2009. DECEMBER

TERVEZŐ: JÁMBOR ANDREA, OKL. ÉPÍTÉSZMÉRNÖK

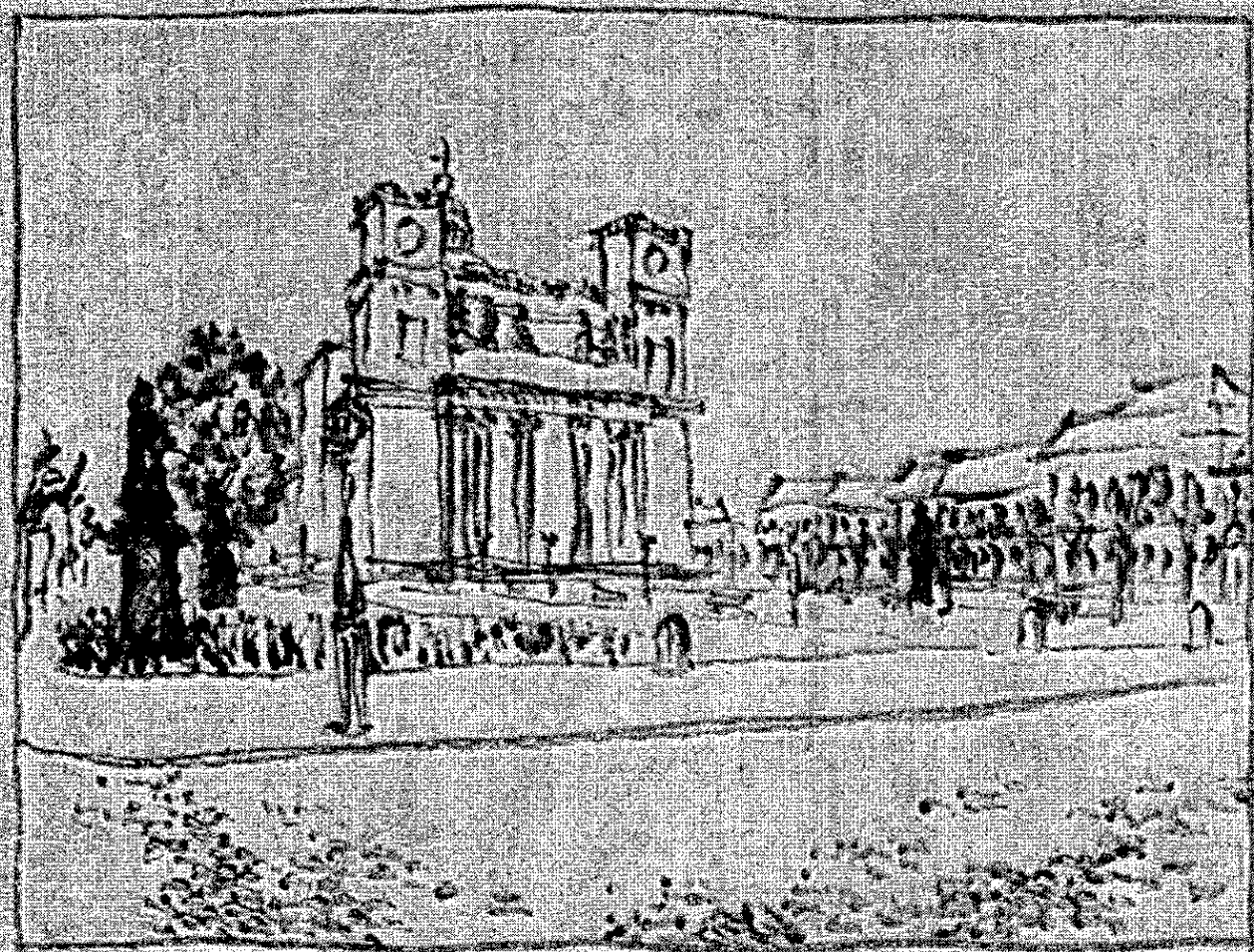
A JAVASOLT TERRENDEZÉS SZÍNEZETT HELYSZÍNRAJZA

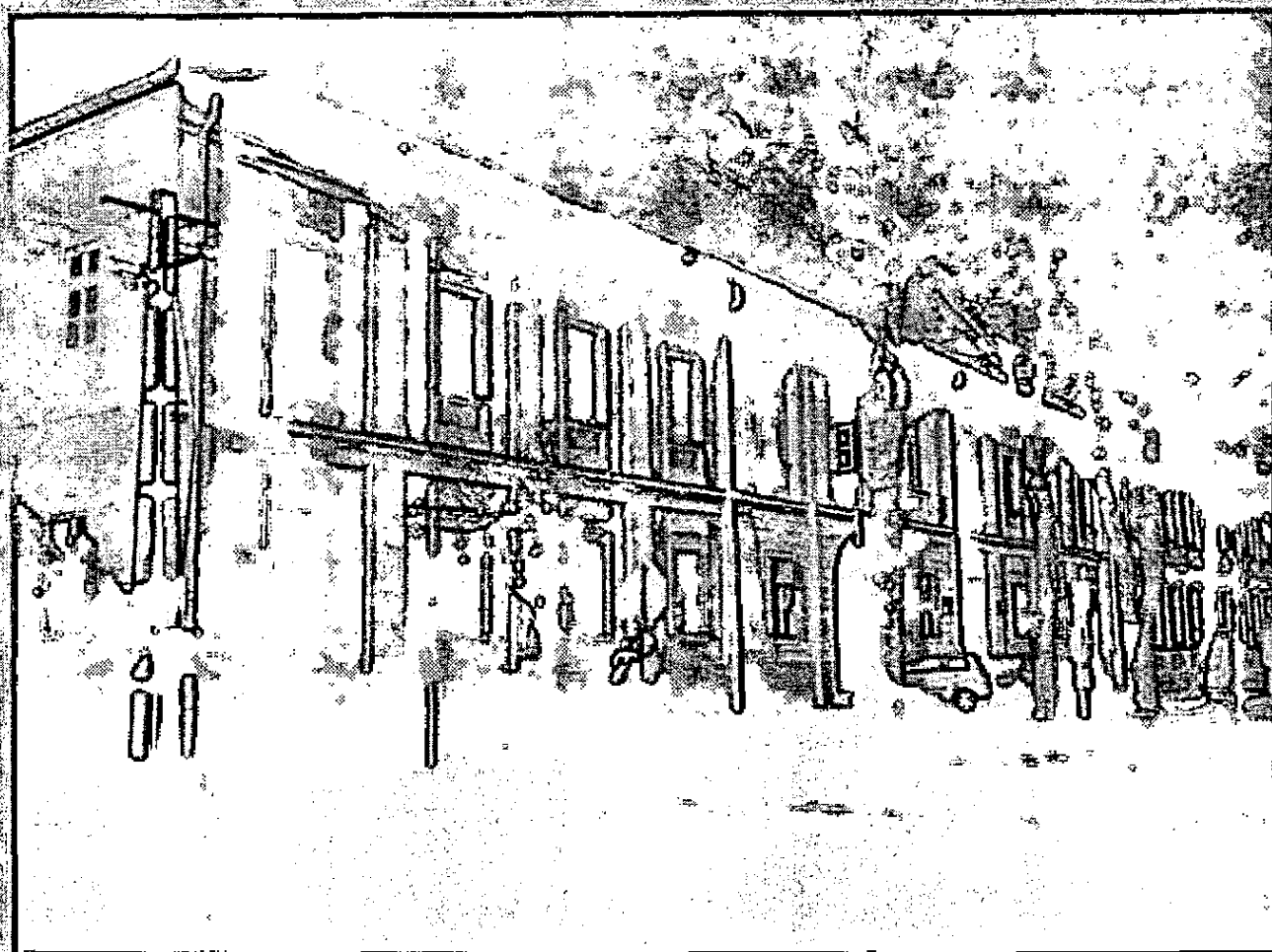
FOTÓDOKUMENTÁCIÓ A TÉR JELENLEGI ÁLLAPOTÁRÓL

2007. DECEMBER

TERVEZŐ: JAMBOC ANDREA, OKL. ÉPÍTÉSZMÉRNÖK

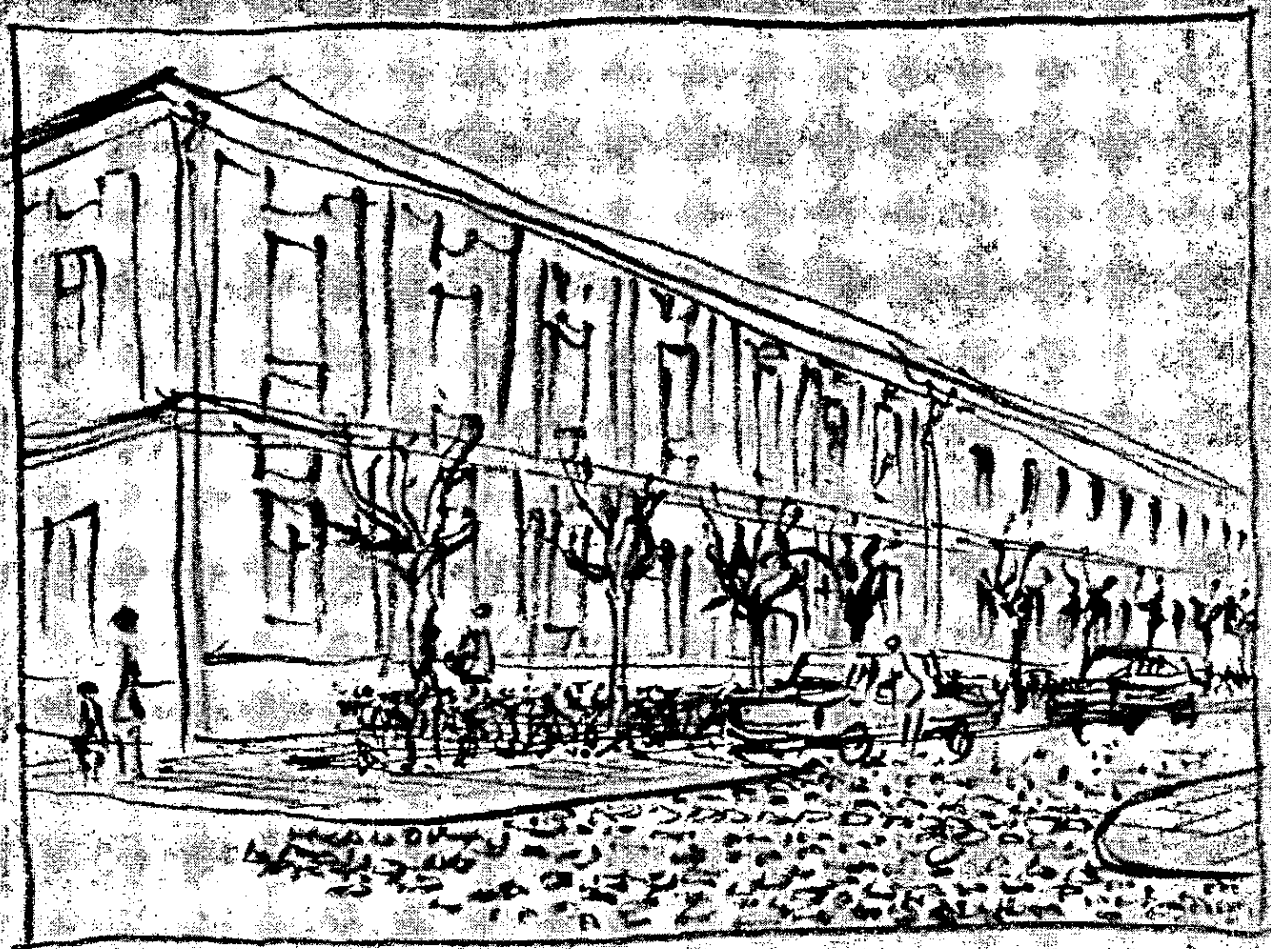
GRAFIKA A TÉR TERVEZETT RENDEZÉSE UTÁNI ÁLLAPOTRÓL

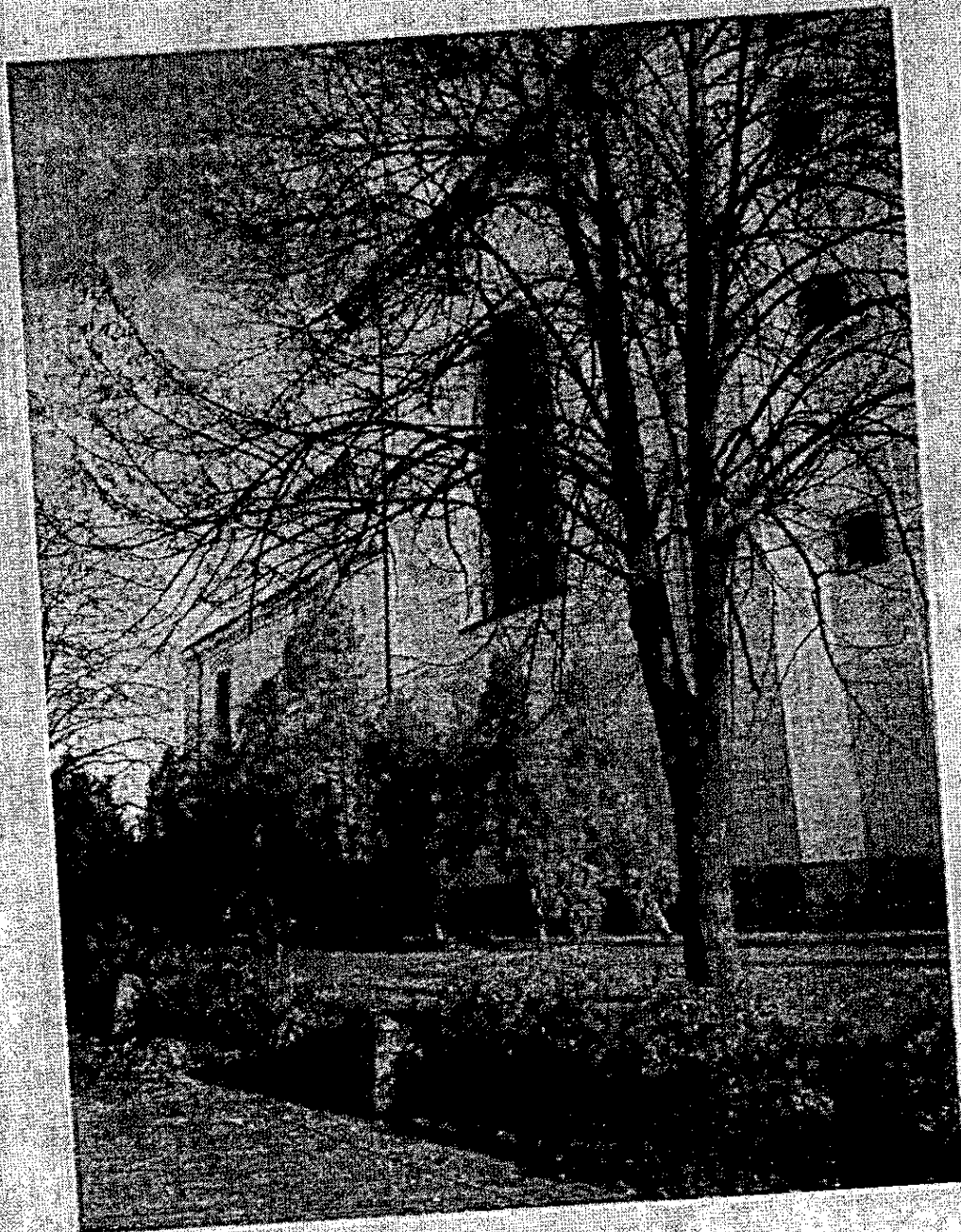
FOTÓDOKUMENTÁCIÓ A TÉR JELENLEGI ÁLLAPOTÁRÓL

2009. DECEMBER

ELŐZŐ JÁMBOR ANDREA ÖRÖKÉPÍTÉSZMÉRNÖK

GRAFIKA A TÉR TERVEZETT RENDEZÉSE UTÁNI ÁLLAPOTRÓL

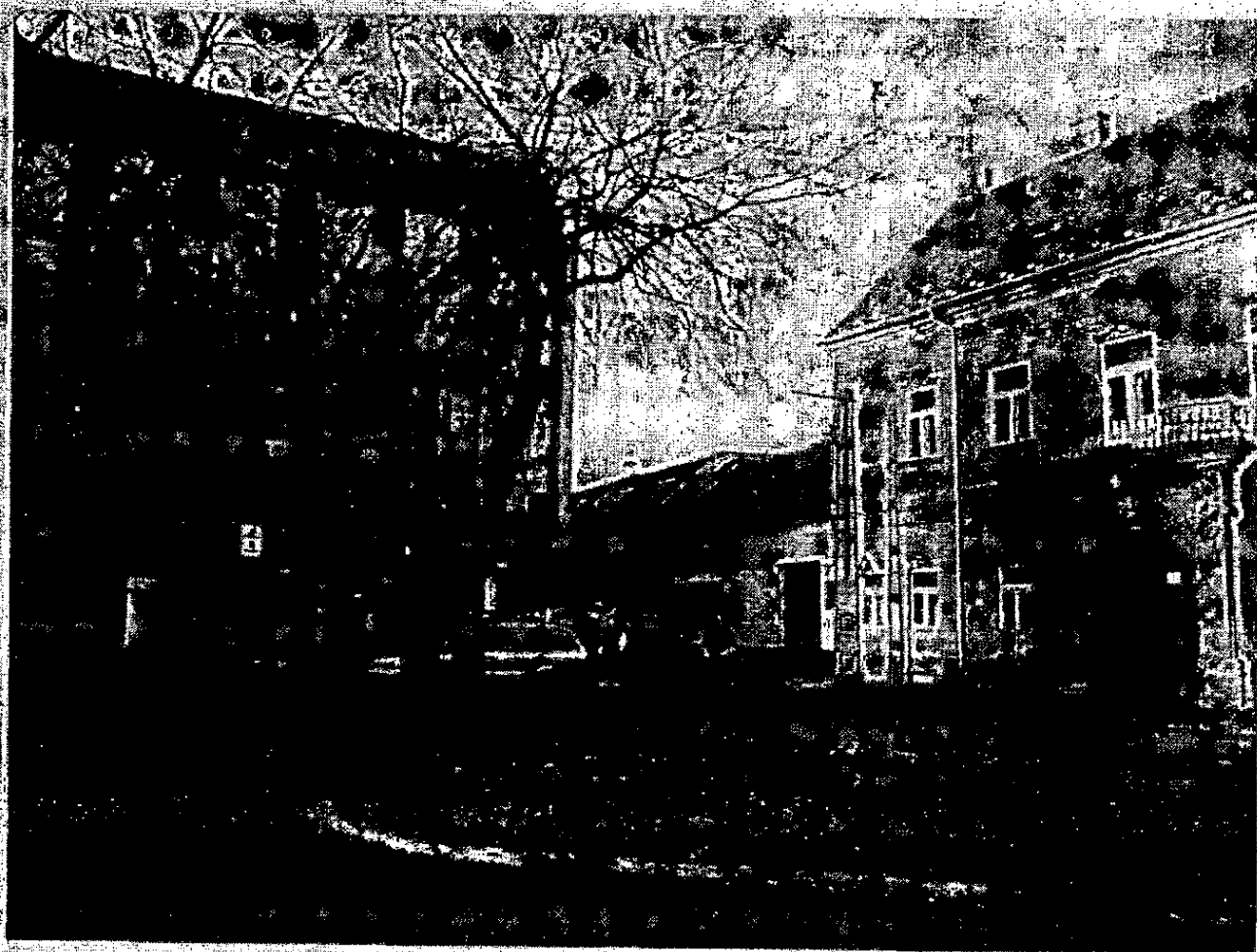
FOTÓDOKUMENTÁCIÓ A TÉR JELENLEGI ÁLLAPOTÁRÓL

2000. DECEMBER

TERVEZŐ: JÁMBÓK ANDREA OKL. ÉPÍTÉSZMÉRNÖK

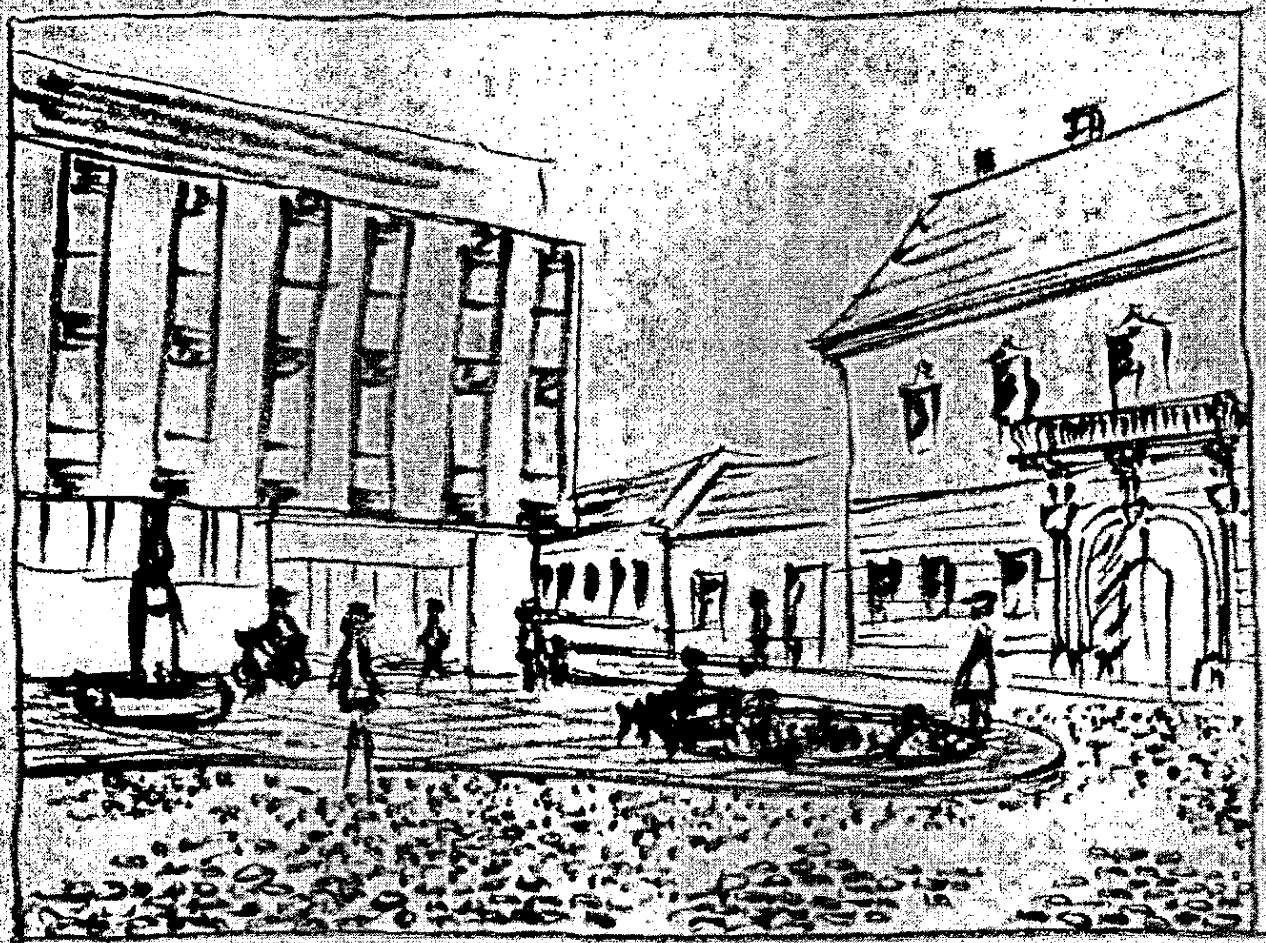
GRAFIKA A TÉR TERVEZETT RENDEZÉSE UTÁNI ÁLLAPOTRÓL

FOTÓDOKUMENTÁCIÓ A TÉR JELENLEGI ÁLLAPOTÁRÓL

2009. DECEMBER

TERVEZŐ: JÁMBOR ANDREA OKL. ÉPÍTÉSZMÉRNÖK

GRAFIKA A TÉR TERVEZETT RENDEZÉSE UTÁNI ÁLLAPOTRÓL

2009. DECEMBER

TERVEZŐ: JÁ. M. E. R. A. N. D. R. E. A. O. K. I. É. P. I. T. É. S. M. E. N. T. E. R. K.

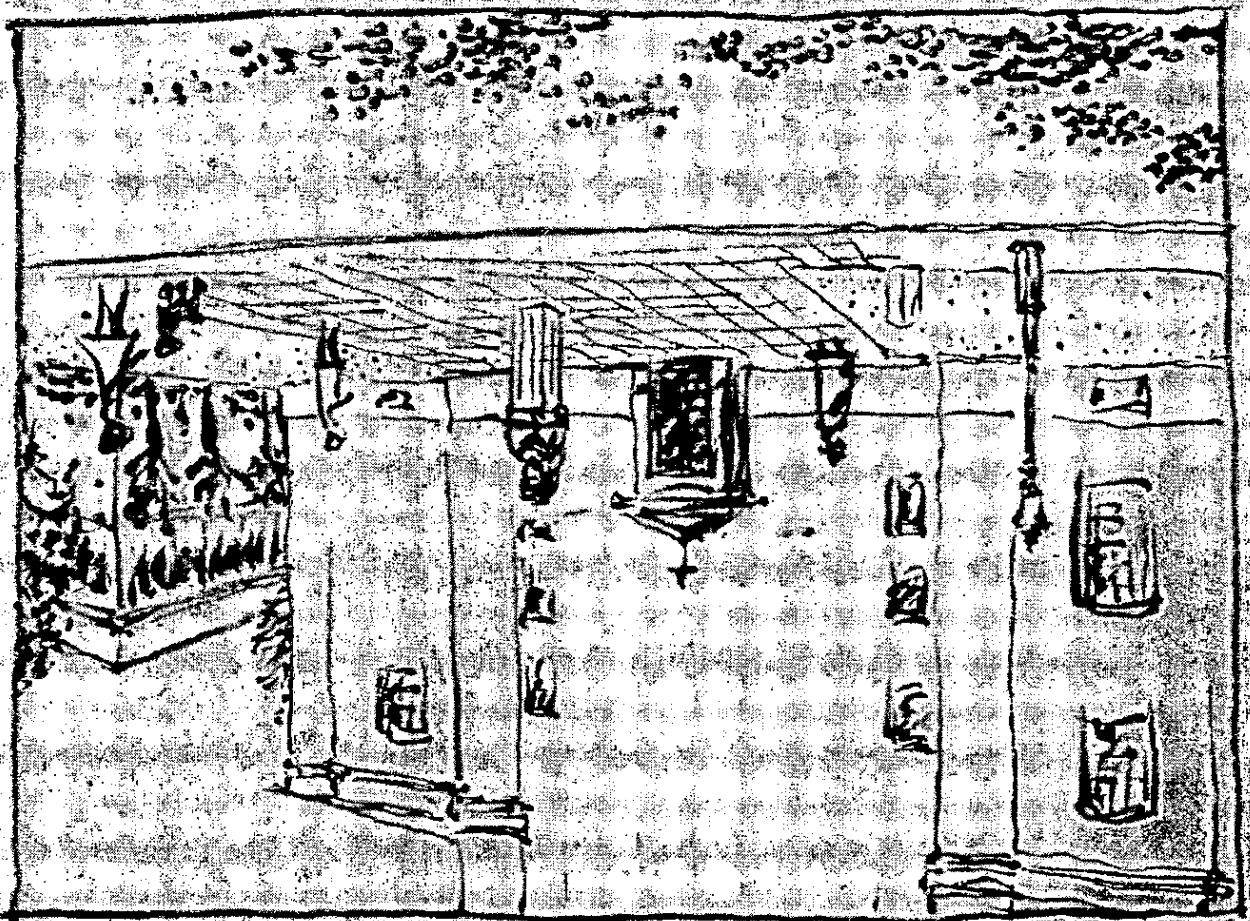

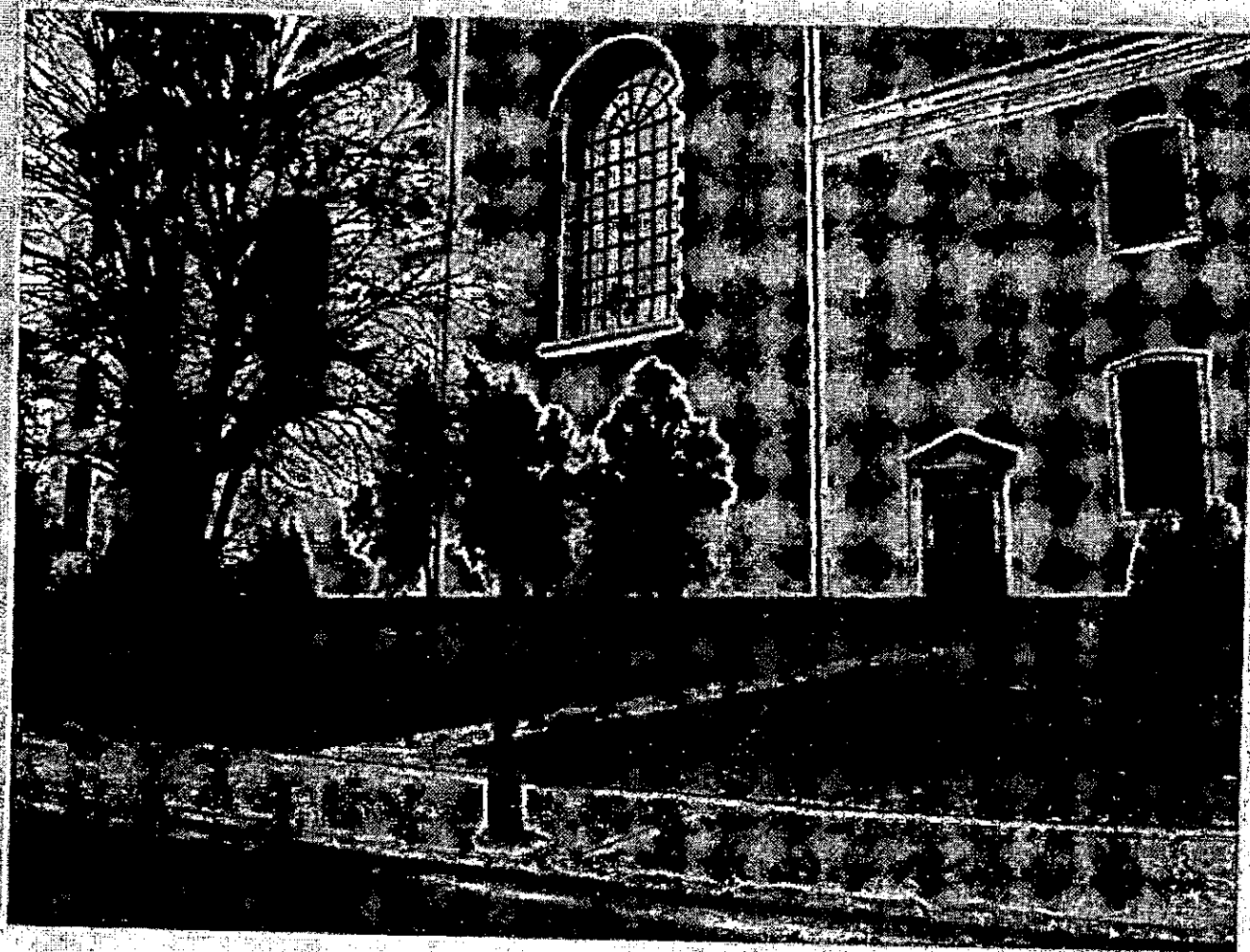
FOTÓDOKUMENTÁCIÓ A TÉR JELENLEGI ÁLLAPOTÁRÓL

2009. DECEMBER

TERVEZŐ: JÁMBOR ANDREA OKL. ÉPÍTÉSZMÉRNÖK

GRÁFIKA A TÉR TERVEZÉSI RENDEZÉSE UTÁNI ÁLLAPOTRÓL

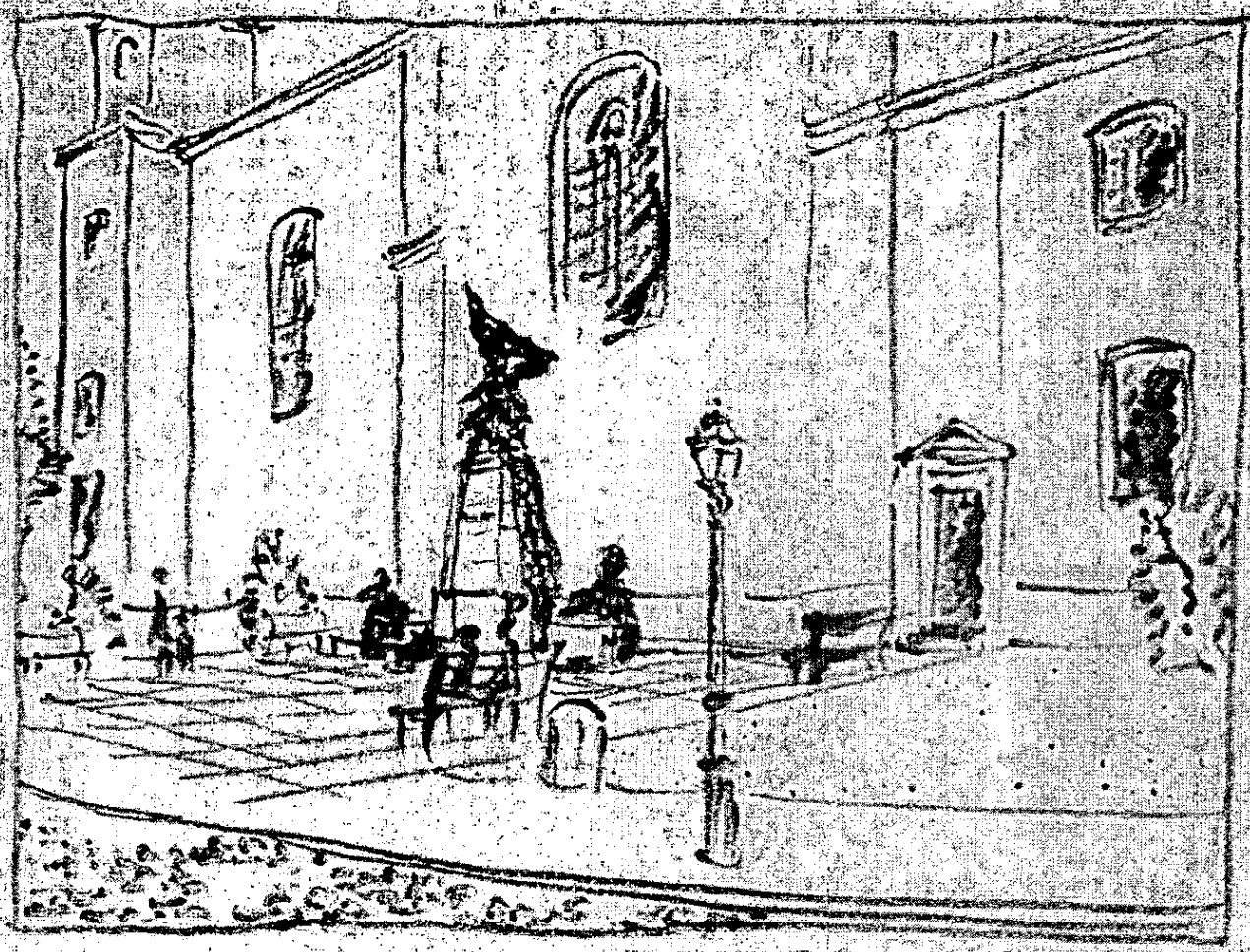

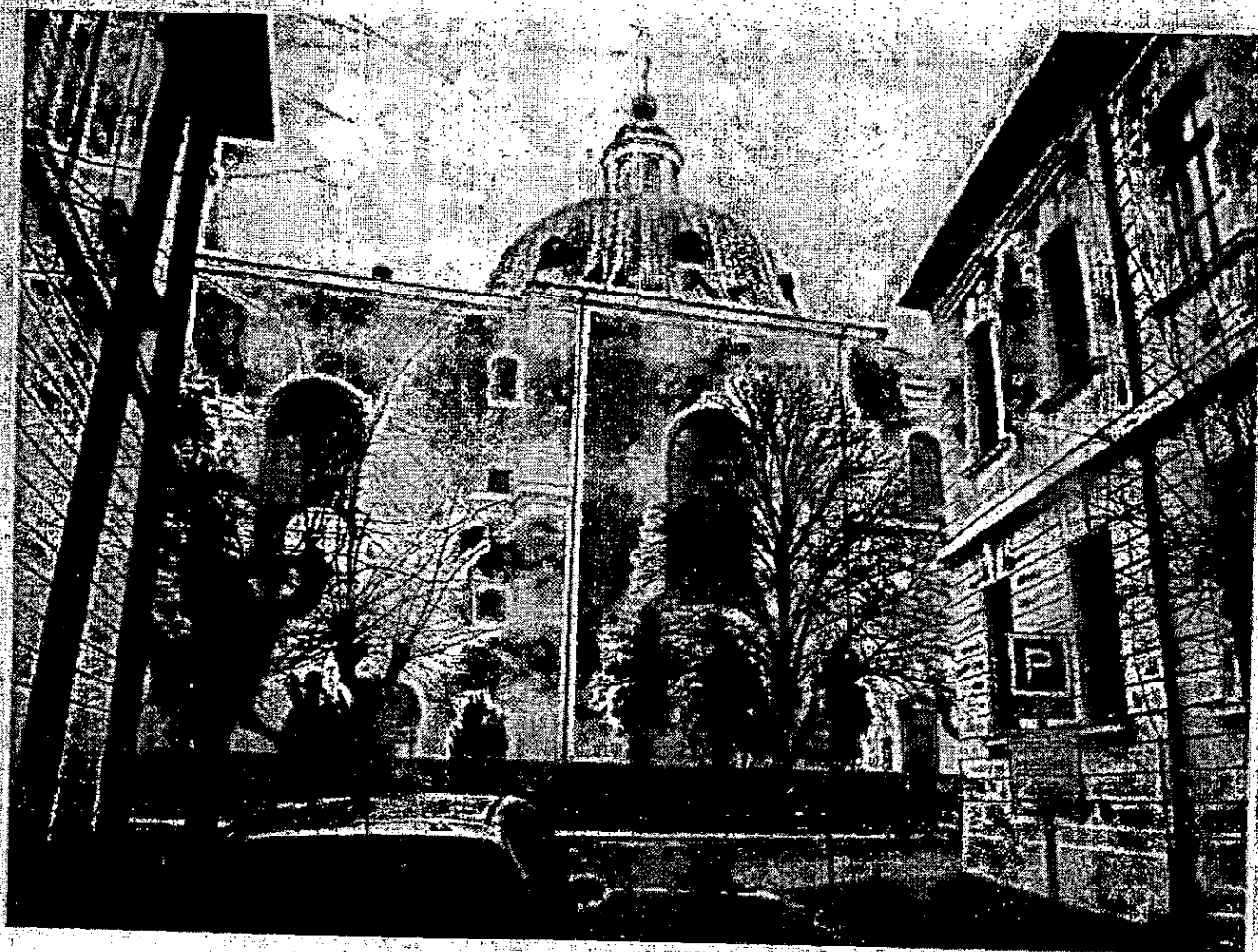
FOTÓDOKUMENTÁCIÓ A TÉR JELENLEGI ÁLLAPOTÁRÓL

2009. DECEMBER

TERVEZŐ: JÁMBOR ANDREA OKL. ÉPÍTÉSZE

GRAFIKA A TÉR TERVEZETT RENDEZÉSE UTÁNI ÁLLAPOTRÓL

FOTÓDOKUMENTÁCIÓ A TÉR JELENLEGI ÁLLAPOTÁRÓL

7000. DECEMBER

MEGJELŐ: JÁNOS ANDREA DEL ÉPÍTÉSZMÉRNÖK

FELHASZNÁLT IRODALOMJEGYZÉK

0

Vác, Konstantin tér
közterület-rendezése
tanulmánytervéhez

1. Bónisné Wallon Emma: Vác művészete a XVIII. században
(a budapesti Királyi Pázmány Péter Tudományegyetem
Művészettörténeti és Classica Archeológiai Intézetének dolgozatai,
Budapest, 1936)
2. Pest megye műemlékei I-II.
(Akadémiai Kiadó, Budapest, 1958)
3. Dercsényi Dezső - Granasztói Pál: Vác - Városképek-műemlékek sorozat, szerk.: Papp Imre
(Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1960)
4. Bánhidi László: Új váci kalauz
(Kucsák Könyvkötészet és Nyomda, Vác, 1998)
5. Bánhidi László: Vác
(CEBA kiadó, Budapest, 2001)
6. Vác, a Danakanyar szíve
történelmi városkalauz...
(Vác Város Önkormányzata, Vác, 2009)

PHILIPP FRIGYES FŐÉPÍTÉS ELHELYEZÉSI JAVASLATA

SÁROS ÉS TÁRSA

ÉPÍTÉSZIRODA BT.

CÉJEGYZÉKSZÁM: CG. 01-06-112291

☒ 1074 BUDAPEST, BARÁT U. 11. E-MAIL: SAROSL@T-ONLINE.HU

IRODA: 1114 BUDAPEST, VILLÁNYI ÚT 8. III. 2. TEL: 209-11-74, TEL: 209-11-73

MŰSZAKI LEÍRÁS

A

VÁCI, MÁRCIUS 15. TÉREN

ÚJRA ELHELVEZNI TERVEZETT

I. VILÁGHÁBORÚS HŐSI EMLÉKMŰ

TANULMÁNYTERVÉHEZ

Vác Város polgármestere, Fördös Attila úr megbízott bennünket, hogy a város főépítésze, Philipp Frigyes úr által megnevezett helyszínre készítsünk tanulmánytervet a címben jelzett emlékmű újratervezésére. A helyszín a Főtér délkeleti — a Fehérek temploma és a volt Curia épület által meghatározott — térfallal párhuzamos virágágyása, azon belül két egymás melletti kiszáradt fájának szabadon maradt helye. A szobor főtengelye a fenti térfalra merőlegesen állna, értelemszerűen a tér hossz tengelye felé "nézve". Ez egyben azt is jelenti, hogy a főnézet háttérül a már említett térfal szolgál. A Főtér meglehetősen szoros zöldfelületi mutatójának legkisebb csorbulása okán a szobor talapzatát mintegy "beleépítjük" a nevezett virágágyásba.

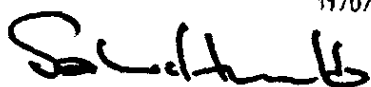
A nevezett helyen a háttér gazdagabbnak mondható két meglévő régi fa koronája ölelésében. A fenti elhelyezéssel azonban a körüljárhatóság szűkös, mert a zöldfelületet valójában nem lehet csökkenteni. A talapzat előlépcsője a virágágyás előtti sétányról érhető el. A térfal — nevezetesen a mögötte emelkedő egy emeletes épületmagasságához képest azonban a szobor túlságosan magas. Az itteni padokon ülők és az emlékmű mögötti terasz asztalainál ülők számára a föléjük emelkedő méretek miatt a hatás túlzottan nyomott lenne. Látványtervünkön a teljes térfalat ábráztuk, elősegítendő annak megítélését, hogy az emlékmű milyen hatást gyakorol a háttérre, a tér ezen szakaszára és a forgalomra. De ugyanígy fontos az is, hogy az egymás melletti, — gyakorlatilag ezen térfalhoz rendelt — elemek sorát kell-e, szabad-e tovább "bővíteni"? Ezek a Zenepavilon, a középkori Kút, a Szent József oszlop. (Ez utóbbit a szobor elhelyezése okán vélhetően újra kell pozicionálni.) De ugyanilyen fon-

tos a kerített Szent Mihály templom fala déli kapujának bejárata, ami ugyan-
csak forgalmat vonzó elem. Összességében ez a hely — az ismert, és ezen ta-
nulmányban is felvonultatott megoldások közül — messze nem nevezhető
ideálisnak, azon az egyetlen tényen túl, hogy ez a hely is szorosan véve a Már-
cius 15. tér része. Mindezekért egy táblázatot készítettünk, ami, az ezen terv-
füzetben szerepeltetett megoldások értékelési szempontjait sorolja fel, mint
döntés előkészítő összegzést. Az értékelő szempontoknak — jóllehet kriti-
kánk nevezhető szubjektívnek — sajnálatos, de mi úgy ítéltük meg, hogy
mindössze három terv képes maradéktalanul megfelelni. Ezt látszik alátámasz-
tani a műemlékvédelmi hatóság véleménye is, ami már csak annál inkább is
fontos, mert egy esetleges építési engedélyezési eljárást az ő pozitív, tehát el-
fogadó véleményük nélkül nem lehet, még csak elindítani sem.

Remélem/reméljük, hogy az itt felsorolt érvek és szempontok segítik Önö-
ket. Megrendelőinket bölcs döntésük meghozatalában.

Budapest, 2011 október

SÁROS és Társa
Építésziroda Bt.
1074 Budapest, Barát u. 11.
Cégj.sz.: Cg. 1-06-112291
Adószám: 26197290-2-42
11707024-20287603

Sáros László DLA

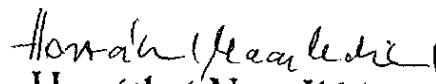
Ybl-díjas építész

vezető tervező

ÉI-01-1826

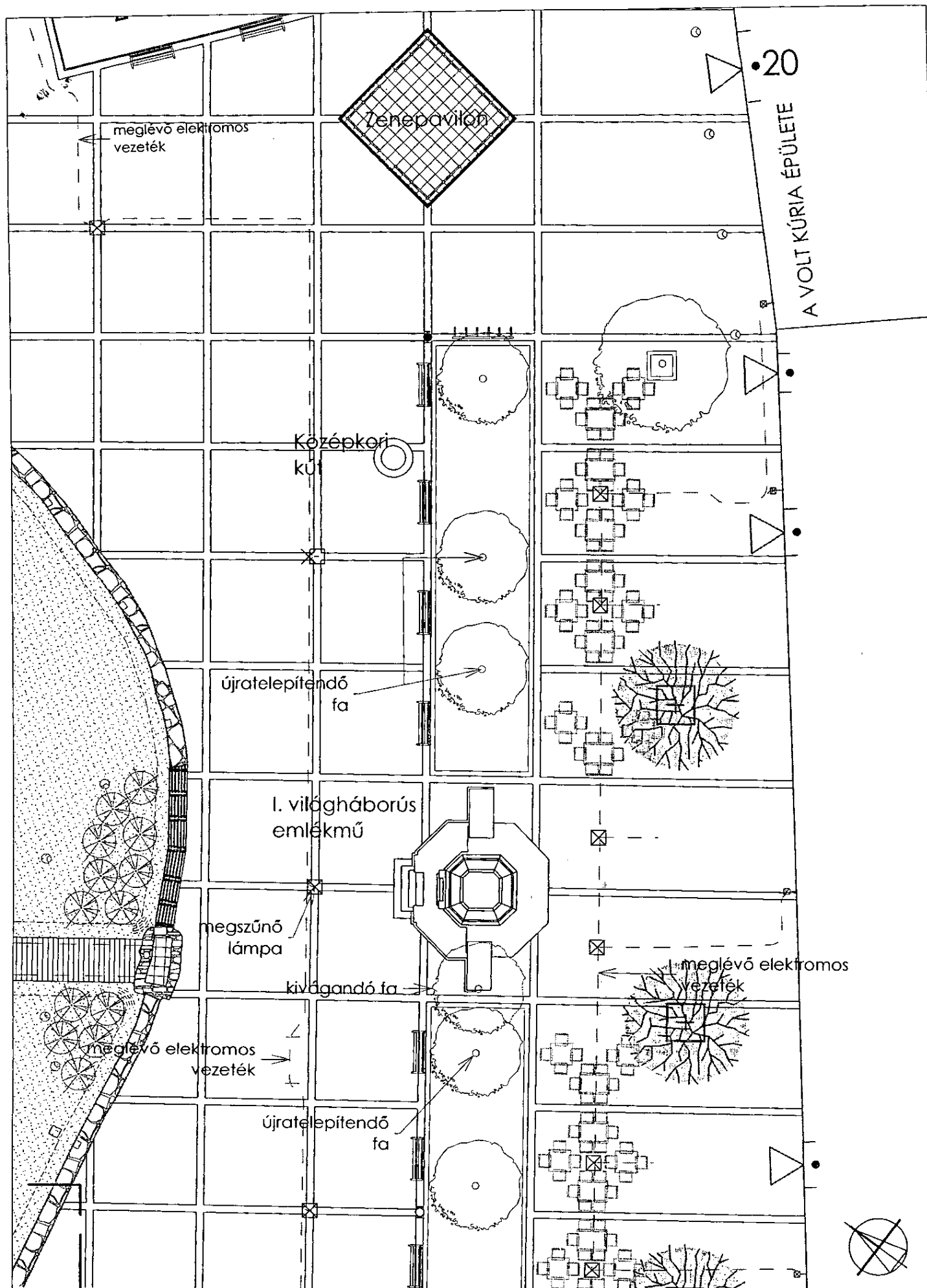
a Budapesti Építész Kamara tagja

a Magyar Építőművészek Szövetségének tagja 0490

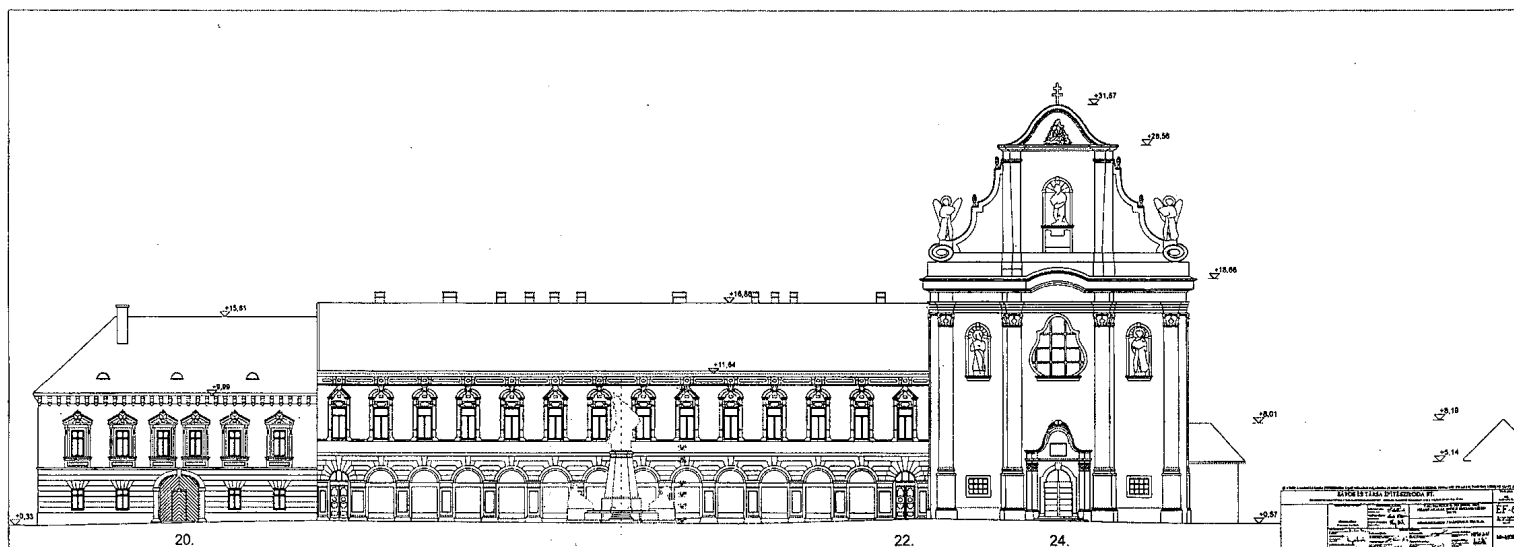
Horváthné Nagy Ildikó

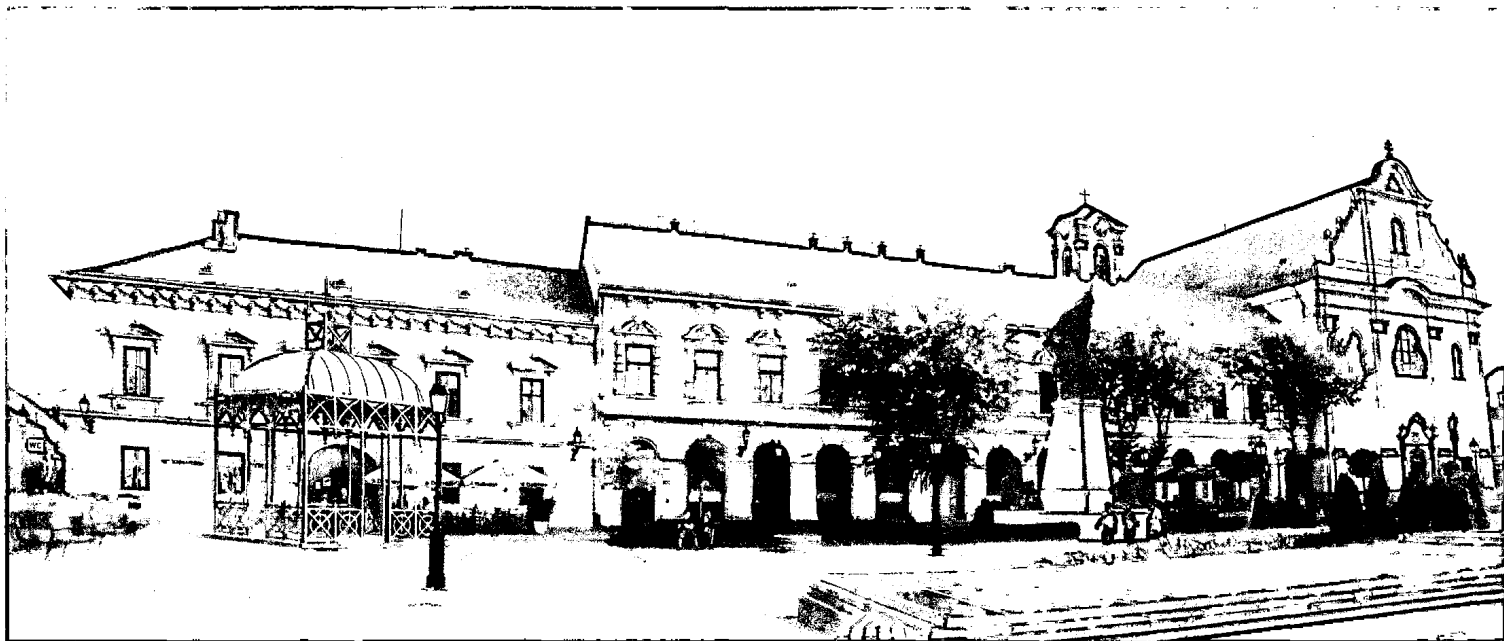
okl. építészmérnök

I. Világháborús emlékmű elhelyezése

Philipp Frigyes főépítész javaslata

Ö s s z e h a s o n l í t á s i s z e m p o n t o k									Ö s s z e g z é s
Természetes háttér	Épített háttér	Körüljárhatóság	Tengelyes szimmetria	Térszervezés	Környezeti arányok	Nagyobb távlatú rálátás	Megközelítés		
Vakli Gábor 2004	igen	-	jó	jó	jó	jó	jó	A terv minden tekintetben megfelelő helyet és elhelyezést biztosít.	
Illyés Zsuzsa 2007	igen	-	jó	elfogadható	elfogadható	jó	jó	A terv a tengelyes szimmetria és a térszervezés tekintetében némileg bírálható.	
Sáros László I. a püspöki palota előtt 2008	igen	-	jó	jó	jó	jó	jó	A terv (saját megítélésünk szerint) megfelel az elvárásoknak.	
Sáros László II. az altemplom előtt 2008	-	igen	jó	jó	jó	jó	jó	A terv (saját megítélésünk szerint) megfelel az elvárásoknak.	
Jámor Andrea 2009	-	igen	elfogadható	vitatható	jó	jó	elfogadható	jó	A terv néhány elemében vitatható, legkivált a keresztirányú tengelyében lévő fa kivágása teszi azt kérdésessé, vitathatóvá.
Philipp Frigyes 2011	-	igen	zöldfelületi mutató tekintetben vitatható	épülethez viszonyítva jó, téhez viszonyítva bírálhatóan	rossz	vitatható	jó	elfogadható	A terv az összehasonlítási szempontok tekintetében összességében vitatható kompromisszumokkal felül meg az elvárásoknak.
Vác, I. világháborús emlékmű elhelyezési javaslatok									Minősítések: jó, elfogadható, vitatható, rossz

saros.laszlo

Feladó: Fehér Judit [feher.judit@pmkh.hu]
Küldve: 2011. október 12. 12:50
Címzett: sarosl@t-online.hu
Tárgy: RE: Vác

Tisztelt Építész Úr!

A megküldött tervdokumentációt áttanulmányoztuk. A Műemléki Tervtanács 2008.május 13-i állásfoglalásának és a 2008. június 24-én kelt levelünknek megfelelően továbbra sem támogatjuk az I. világháborús emlékműnek a Március 15. téren történő elhelyezését, az építészeti elemekkel már eddig is telített téren. El tudjuk viszont fogadni a Székesegyház tengelyében a kriptalejárat előtti helyszínt.

Üdvözlettel: Nagy Gábor irodavezető és Fehér Judit műemlék-felügyelő

Feladó: Nagy Gábor
Küldve: 2011. október 12. 12:27
Címzett: Fehér Judit
Tárgy: FW: Vác

Feladó: Sáros és Társa Építésziroda [sarosl@t-online.hu]
Küldve: 2011. október 11. 14:53
Címzett: Nagy Gábor
Tárgy: Vác

Tisztelt Nagy Gábor!

Sáros László nevében mellékelten küldöm a mellékelt pdf-et a váci I. világháborús emlékműről.

Üdvözlettel: Tóth Márton

Ezen üzenet és annak bármely csatolt anyaga bizalmas, jogi védelem alatt áll, a nyilvános közléstől védett. Az üzenetet kizárólag a címzett, illetve az általa meghatalmazottak használhatják fel. Ha Ön nem az üzenet címzettje, úgy kérjük, hogy telefonon, vagy e-mail-ben értesítse erről az üzenet küldőjét és törölje az üzenetet, valamint annak összes csatolt mellékletét a rendszeréből. Ha Ön nem az üzenet címzettje, abban az esetben tilos az üzenetet vagy annak bármely csatolt mellékletét lemásolnia, elmentenie, az üzenet tartalmát bárkivel közölnie vagy azzal visszaélnie.

This message and any attachment are confidential and are legally privileged. It is intended solely for the use of the individual or entity to whom it is addressed and others authorised to receive it. If you are not the intended recipient, please telephone or email the sender and delete this message and any attachment from your system. Please note that any dissemination, distribution, copying or use of or reliance upon the information contained in and transmitted with this e-mail by or to anyone other than the recipient designated above by the sender is unauthorised and strictly prohibited.